

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

ANALÝZA STAVU DOBROVOLNICTVÍ V OLOMOUCKÉM KRAJI

Olomouc 2022

Obsah

Úvod.....	3
1 Východiska	4
1.1 Strategické dokumenty	4
1.2 Výzkum veřejného mínění	7
2 Metodologie	10
3 Reflexe dobrovolnictví v sociální oblasti.....	13
3.1 Výroční zprávy.....	13
3.2 Dotazníkové šetření.....	14
3.3 Fokusní skupiny	18
4 Reflexe dobrovolnictví ve školství	23
4.1 Anketa mezi řediteli škol	23
4.2 Dotazníkové šetření mezi studenty a zaměstnanci.....	26
5 Institucionální podpora studentského dobrovolnictví	31
5.1 Univerzita Palackého – angažovaná univerzita	31
5.2 Program Mezinárodní cena vévody z Edinburghu (DofE)	33
6 Podpora rozvoje dobrovolnictví ze strany Olomouckého kraje.....	36
6.1 Dobrovolnictví v návaznosti na strategické dokumenty Olomouckého kraje.....	36
6.2 Ocenění dobrovolníků v Olomouckém kraji	37
6.3 Podpora informovanosti	37
6.4 Individuální projekty Olomouckého kraje	37
6.4.1 Individuální projekt „Podpora plánování sociálních služeb a sociální práce na území Olomouckého kraje v návaznosti na zvyšování jejich dostupnosti a kvality“	38
6.4.2 Individuální projekt „Podpora plánování sociálních služeb a sociální práce na území Olomouckého kraje v návaznosti na zvyšování jejich dostupnosti a kvality II“	38
6.4.3 Individuální projekt „Podpora plánování sociálních služeb na území Olomouckého kraje“	38
7 Návrhy.....	40
7.1 Propagace a nábor dobrovolníků.....	41
7.2 Koordinace podpory dobrovolnictví v sociální oblasti a ve školství.....	42
7.3 Firemní dobrovolnictví	44
7.4 Řízení dobrovolníků v sociální oblasti.....	44
Závěry	46

Seznam zkratk

CMTF	Cyriometodějská teologická fakulta
CSR	Corporate Social Responsibility / Společenská odpovědnost firem
CŽV	celoživotní vzdělávání
DC UP	Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého
DofE	Mezinárodní cena vévody z Edinburghu
UP	Univerzita Palackého
ZUŠ	základní umělecká škola

Úvod

Dobrovolnictví je nejenom neplacená práce nebo volnočasová aktivita. Je především výrazem solidarity a formou občanské participace. Lidé v České republice mají mnoho zkušeností s různými formami vzájemné pomoci i organizováním pomoci při akutním řešení živelních katastrof. Podle Českého statistického úřadu, který od roku 2005 shromažďuje údaje za všechny neziskové organizace v ČR, stoupá počet lidí angažovaných v dobrovolnických aktivitách.

Globální pandemie COVID-19 nebo válka na Ukrajině ukázaly význam organizovaného (koordinovaného) dobrovolnictví. Lokální/regionální situace je aspektem globálního udržitelného rozvoje. I proto regionální samosprávy zejména v Evropě v posledních desetiletích stále intenzivněji podporují své obyvatele v zapojení se do místního rozvoje, komunitních aktivit, veřejných služeb – zejména sociálních služeb, školství, zdravotnictví. V zahraničí, ale i v České republice se v této souvislosti rozvíjí politika dobrovolnictví a buduje infrastruktura dobrovolnictví (tj. systém opatření legislativní, finanční, materiální a organizační povahy, který umožňuje efektivně využívat zdroje a podporovat sociální kapitál v regionech státu). Důležitou roli pak sehrávají jednotlivé instituce a organizace, které jsou do systému zapojené na principech partnerství a spolupráce napříč veřejným i soukromým sektorem.

Olomoucký kraj dlouhodobě podporuje rozvoj dobrovolnictví v kraji. Se záměrem na jedné straně lépe porozumět potřebám organizací a zařízení, které s dobrovolníky spolupracují a na straně druhé zjistit překážky v zapojení žáků středních, vyšších odborných a vysokých škol do dobrovolnických aktivit prioritně v sociálních službách se vedení Olomouckého kraje dohodlo s vedením Univerzity Palackého v Olomouci na spolupráci. Jedním z konkrétních výstupů spolupráce je předkládaný dokument.

Dokument obsahuje výsledky analýzy současného stavu dobrovolnictví v oblasti sociálních služeb a školství v kraji. Součástí dokumentu jsou konkrétní návrhy – podněty pedagogických pracovníků, sociálních pracovníků a jiných profesionálů pro systémovou podporu rozvoje dobrovolnictví v kraji. Věříme, že předkládaný dokument bude využit nejenom pro potřeby nastavení spolupráce Olomouckého kraje s Univerzitou Palackého v Olomouci, ale zejména že se stane východiskem pro navržení koncepce systémové podpory rozvoje dobrovolnictví v Olomouckém kraji.

Za zpracovatele dokumentu děkujeme za efektivní spolupráci vedoucímu odboru sociálních věcí Mgr. Bc. Zbyňkovi Vočkovi a PhDr. Ladislavu Spurnému, kontaktní osobě odboru školství krajského úřadu. Naše velké poděkování patří zástupkyním a zástupcům všech zařízení a organizací, ředitelům středních škol, pedagogickým pracovníkům i žákům, kteří se zúčastnili výzkumného šetření, poskytli nám data a sdíleli s námi své zkušenosti a názory.

Za zpracovatele

Doc. PaedDr. Tatiana Matulayová, Ph.D.

Mgr. Pavlína Jurníčková, Ph.D.

Mgr. Nataša Matulayová, Ph.D., BSBA

1 Východiska

Při zpracování analýzy a návrhové části předkládaného dokumentu jsme vycházeli z vybraných nejaktuálnějších strategických a koncepčních dokumentů na státní a regionální úrovni.

Doplňili jsme je zásadními dokumenty Univerzity Palackého, jako významného aktéra sociálně-ekonomického rozvoje Olomouckého kraje.

Uvedené dokumenty jsou stručně představeny s důrazem na téma systémové podpory dobrovolnictví. Některé z dokumentů vznikly v rámci projektů, proto stručně o nich informujeme.

1.1 Strategické dokumenty

Projekt Ministerství vnitra „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“

Projekt byl realizován v období od 1. 9. 2016 – 30. 6. 2022 k plnění úkolu uloženého vládou ČR usnesením č. 608 ze dne 29. července 2015 o Státní politice vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020, kdy v příloze usnesení je bodem III. uloženo ministru vnitra ve spolupráci s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a předsedou Rady vlády pro nestátní neziskové organizace do 31. prosince 2017 „zpracovat koncept rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center a zajistit minimálně dvouletou finanční podporu takových center“.

Hlavním cílem projektu bylo vytvoření dostupnějších a kvalitnějších služeb v oblasti sociálního začleňování prostřednictvím poskytovaného dobrovolnictví a nastavení příznivého prostředí pro výkon a další rozvoj dobrovolnických aktivit, pro co nejširší zapojení dobrovolníků a dobrovolnických organizací, vyzdvižení významu všech veřejně prospěšných dobrovolnických činností a posílení uznání dobrovolníků a dobrovolnictví ve společnosti obecně.

Projekt se zaměřil na profesionalizaci, podporu a koordinované využívání dobrovolníků především v oblasti sociálního začleňování, ale i v dalších oblastech, jako jsou prevence kriminality a sociálně patologických jevů, integrace cizinců, pomoc při mimořádných událostech, péče o staré a nemocné lidi a řada dalších, a to u těch organizací, které dobrovolníky nabírají, připravují a vysílají dále pro klienty cizí nebo své.

V rámci projektu vznikly pro tuto analýzu důležité výstupy:

- [Analytický materiál](#) popisující situaci v oblasti dobrovolnictví v České republice.
- Návrh „[Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice](#)“ s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center se zaměřením na systémovou podporu a rozvoj dobrovolnických aktivit, zvýšenou dostupnost a profesionalizaci služeb dobrovolnických center a jejich klientů při pokrytí celého území České republiky.
- V rámci evaluačně-metodické fáze projektu (2021-2022) byly realizovány kulaté stoly (workshopy). Jeden z nich se uskutečnil ve spolupráci s Olomouckým krajem.

Návrh Koncepce rozvoje dobrovolnictví na roky 2019-2025 vycházel ze zjištění, že v České republice není dostatečně rozvinutá infrastruktura dobrovolnictví na regionální úrovni. Významnou součástí projektu proto byl pilotní provoz regionálních dobrovolnických center. V rámci projektu působilo v České republice 11 regionálních dobrovolnických center, přičemž v Olomouckém kraji centrum nevzniklo.

Smyslem regionálních dobrovolnických center má být propojovat a tvořit most mezi zájemci o dobrovolnictví, dobrovolníky a zástupci státní a veřejné správy. K dalším úlohám patří např. podporovat a propagovat dobrovolnictví v kraji, vytvářet a udržovat databáze, realizovat bezúplatné vzdělávání, být partnerem pro orgány samosprávy při tvorbě koncepcí či strategií rozvoje a podpory dobrovolnictví v kraji, poskytovat odborné poradenství v oblasti dobrovolnictví.

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2021–2023

Jednou z průřezových oblastí v rámci tohoto dokumentu je právě oblast dobrovolnictví. Cílem podpory je větší zapojení občanů Olomouckého kraje v oblasti dobrovolnických aktivit s dopadem na sdílení zkušeností a dobré praxe a osvětu veřejnosti v oblasti dobrovolnictví. V neposlední řadě je uvedeným opatřením vyjádřena podpora mezigeneračního a komunitního soužití s dopadem na kvalitní poskytování sociálních služeb v Olomouckém kraji prostřednictvím dobrovolnické činnosti.

V daném dokumentu je podpora dobrovolnických aktivit na území Olomouckého kraje stanovená jako jeden z cílů (s. 79):

Tabulka 1

Cíl 6 Podpora dobrovolnických aktivit na území Olomouckého kraje	
Opatření 6.1	Podpora dobrovolnictví jako součásti sociálních služeb
Opatření 6.2	Podpora vzdělávacích aktivit s přímou vazbou na dobrovolnickou činnost

Obě opatření jsou pak konkretizována (s. 91–92). Domníváme se, že aktivity vedoucí k naplnění opatření je nutné promítnout i do předkládaného dokumentu:

Opatření 6.1 Podpora dobrovolnictví jako součásti sociálních služeb:

- podpora dobrovolnické činnosti prostřednictvím veřejného oceňování dobrovolníků působících na území Olomouckého kraje – cena Křesadlo, cena Goal (projekt partnerství mezi Olomouckým krajem a Územní rozvojovou oblastí Green River zaměřený na podporu dobrovolnictví),
- zvyšování informovanosti o dobrovolnické činnosti prostřednictvím webových stránek Olomouckého kraje – předávání příkladů dobré praxe, aktualizace dostupných informací v oblasti dobrovolnictví,
- organizace konference zaměřené na rozvoj dobrovolnictví a jeho využití v oblasti sociálních služeb,
- podpora účelných projektů podávaných v rámci vyhlášených výzev Evropské unie, zaměřených na oblast dobrovolnictví.

Opatření 6.2 Podpora vzdělávacích aktivit s přímou vazbou na dobrovolnickou činnost

- cílené akreditované profesní vzdělávání koordinátorů dobrovolnických center a dobrovolníků,
- podpora dobrovolnických center v Olomouckém kraji,
- realizace workshopů, informačních a propagačních akcí zaměřených na dobrovolnictví,
- tvorba propagačních materiálů.

Návrh zaměřený na využití dobrovolnictví na podporu vybraných cílů koncepce rodinné politiky v Olomouckém kraji

V rámci projektu Ministerstva práce a sociálních věcí [Krajská rodinná politika](#), který usiloval o zlepšení koordinace celostátních, a regionálních politik v oblasti podpory rodin vznikly v zapojených krajích návrhy rozšíření koncepce rodinné politiky. V Olomouckém kraji byl návrh zaměřený na využití dobrovolnictví na podporu vybraných cílů koncepce rodinné politiky v kraji. Návrh vnímáme jako jedno z východisek, protože obsahuje mimo jiné i data z výzkumů dobrovolnictví v Olomouckém kraji, které realizovali studenti a pracovníci Univerzity Palackého (s. 26–29).

Součástí návrhu bylo i shrnutí výsledků výzkumu, který byl realizován v rámci projektu Studentské grantové soutěže Cyrilometodějské teologické fakulty „IGA 2016“. Cílem bylo zjistit, zda a jak se obyvatelé města starší 15 let v posledních 12 měsících účastnili formálních dobrovolnických aktivit, a jak tuto svoji činnost hodnotí. Výzkumu se zúčastnilo více než 1 200 obyvatel města Olomouce starších 15 let, a to dle kvótního zastoupení v charakteristikách věku, pohlaví a vzdělání.

Vybraná důležitá zjištění týkající se situace v Olomouckém kraji

Málo osvěty: 33 % z těch, kteří se nevěnovali dobrovolnické činnosti, uvedlo, že by se o dobrovolnických příležitostech chtěli dozvídat více.

Nevyužitý potenciál seniorů: každý osmý senior vykonával nějakou formální dobrovolnickou činnost.

Nejvýznamnější bariéry zapojení se do dobrovolnické činnosti byly:

- nedostatek času,
- nikdo mě nepožádal o pomoc,
- nevím, jakým způsobem se zapojit,
- osobní a rodinné důvody, nemožnost přijmout dlouhodobější závazek.

Návrhovou část dokumentu (s. 37–41) vnímáme jako inspiraci pro diskusi o regionální politice dobrovolnictví v Olomouckém kraji. Podstatná část návrhů koresponduje s výsledky naší analýzy.

Strategické dokumenty Univerzity Palackého

Univerzita Palackého v Olomouci různými formami naplňuje tzv. třetí roli univerzity. Ta spočívá v rozvíjení vztahu univerzity s jejím okolím a vztahováním se k celospolečenským tématům.

Zásadním pro rozvoj třetí role univerzity je [Strategický záměr Univerzity Palackého v Olomouci 2021+](#). Jednou z priorit UP je *Zdravá, společensky odpovědná a udržitelná univerzita*. V rámci cíle 6 „Systematizace nástrojů třetí role“ chce mimo jiné univerzita navázat spolupráci na strategických tématech se statutárním městem Olomouc a Olomouckým krajem. K výstupům spolupráce s Olomouckým krajem patří i tento dokument.

Univerzita Palackého si uvědomuje svou odpovědnost vůči společnosti a životnímu prostředí, proto se rozhodla zaměřit na udržitelný rozvoj a šířit jeho principy na univerzitě a mezi veřejnost. Chtěla by toho dosáhnout prostřednictvím inovací, které posilují společenskou odpovědnost a podporují environmentálně příznivé chování, větším zaměřením výzkumu na tuto oblast a vzděláváním v této oblasti.

Univerzita Palackého zpracovala [Strategii udržitelného rozvoje](#), kterou 26. ledna 2022 schválil Akademický senát UP. Tento zcela nový dokument stanovuje základní koncepci a východiska v hlavních oblastech života univerzity a vychází z [Cílů udržitelného rozvoje OSN](#) a ze [Strategického záměru Univerzity Palackého v Olomouci 2021+](#).

1.2 Výzkum veřejného mínění

V rámci projektu [Rozvoj dobrovolnictví](#) (zkrácený název) byl realizován i [výzkum veřejného mínění](#). Sběr dat proběhl v roce 2021. Výzkumný vzorek tvořilo 3321 respondentů (byl použit kvótní výběr).

Vybrali jsme hlavní zjištění, která vnímáme jako výzkumnou evidenci důležitou pro regionální politiku dobrovolnictví.

Povědomí o dobrovolnické činnosti v krajích

- V rámci krajů existují rozdíly. Nejčastěji o dobrovolnické činnosti slyšeli lidé v Libereckém kraji, Moravskoslezském kraji a kraji Vysočina.
- Naopak významně nižší povědomí deklarují respondenti na jihu Moravy a v Olomouckém kraji.
- V ČR podle výzkumného šetření mají lidé nejvyšší povědomí o organizaci ADRA, Charita a dobrovolní hasiči.

Společenská potřeba dobrovolnictví

- Respondenti považují zásadní pomoc postiženým a nemocným a také solidaritu v případě nečekaných katastrof (živelní pohromy, pandemie).
- Naopak jako nepotřebné jsou vnímány činnosti při politických kampaních nebo tzv. CSR aktivity, ale také neplacené stáže.
- Péče o seniorskou populaci je vnímána jako společensky nejpotřebnější.

Zkušenosti s dobrovolnictvím

- Určitou zkušenost s dobrovolnictvím deklaruje celkově 23 % populace – současní a bývalí dobrovolníci.
- Jako dobrovolníci ve věku 18-64 let pracuje 7 % respondentů. Nejnižší podíl dobrovolníků je v Praze (5 %), v moravských krajích nacházíme 10 % dobrovolníků, v českých regionech 6 %.

Potenciál do budoucna může být pětina populace, pokud budou všichni „zájemci“ aktivní. Reálný odhad potenciálu je 10–14 % populace.

Ochota **věnovat se více dobrovolnické činnosti** se týká zhruba 40 % lidí se zkušeností s dobrovolnickou činností (ať už současnou nebo minulou).

Zdroje informací dobrovolníků

Zásadním informačním kanálem jsou přátelé a rodina, na druhém místě nestátní neziskové organizace. Nicméně obce / města a samotné instituce, které využívají dobrovolníky, jsou pro informovanost velmi důležité. V případě nestátních neziskových organizací, nemocnic a dalších institucí anebo radnice byl zásadní osobní kontakt s pracovníkem, který má na starosti dobrovolníky (56–68 %). Regionální dobrovolnická centra jsou (zatím) zastoupena minoritně.

Místo výkonu dobrovolnické činnosti

Téměř 80 % dobrovolníků realizovalo aktivity v blízkém okolí svého bydliště, 4 % mají dokonce zkušenost se zahraničními aktivitami.

Oblasti dobrovolnické činnosti

Nejvíce lidí vyvíjelo dobrovolnickou aktivitu v těchto oblastech:

- živelní katastrofy nebo pandemie (24 %),
- zvelebování okolí (24 %),
- dárcovství krve / krevní plazmy (20 %),
- práce s dětmi a mládeží (18 %),
- pomoc lidem se zdravotním postižením (17 %),
- neplacené aktivity organizované školou (14 %),
- pomoc nemocným v nemocnicích a jiných zařízeních (13 %),
- výpomoc v neziskové organizaci (13 %),
- pomoc sociálně slabým a znevýhodněným (11 %).

Osobní forma dobrovolnictví

Většina dobrovolnické činnosti probíhá osobní formou (86 %), virtuální dobrovolnictví je pouze doplněk. Je třeba vzít také v úvahu, že virtuální forma dobrovolnické činnosti byla posílena pravděpodobně až v roce 2020 kvůli pandemii.

Dobrovolníci jako promotéři

Mezi současnými dobrovolníky je zhruba polovina, která by dobrovolnickou činnost doporučila svému okolí, a jsou tedy určitými ambasadory dobrovolnické činnosti. Bývalí dobrovolníci už takovými promotéry nejsou, nicméně platí pro ně stejně jako pro současné dobrovolníky, že pouze naprostá minorita (do 3 %) by takovou činnost vůbec nedoporučovala.

Typický dobrovolník

Podle typologie založené na nejčastějších odpovědích ve vzorku 755 respondentů je **typickým dobrovolníkem v ČR** žena ve věku 18-34 let, se vzděláním Vyšší odborní škola / Vysoká škola, žijící ve větší obci (20 000 obyvatel +) na Moravě. Současně autoři zjišťovali rozdíly a podobnosti profilů dobrovolníků podle pohlaví.

Srovnání profilu typické dobrovolnice a dobrovolníka

Tabulka 2

Typická dobrovolnice – žena	Typický dobrovolník – muž
35-49 let	18-34 let
Střední škola s maturitou	Střední škola s maturitou
Zaměstnaná	Zaměstnaný
Používá internet (doma i v práci)	Používá internet (doma i v práci)
Moravskoslezský kraj	Moravskoslezský kraj
O dobrovolnické činnosti se dozvěděla od přátel a známých	O dobrovolnické činnosti se dozvěděl od přátel a známých
Dobrovolnická činnost: ochrana životního prostředí, zvelebování společných ploch (sběr odpadků, čištění lesa, stráž přírody, monitoring biodiverzity...)	Dobrovolnická činnost: dobrovolný hasič
Dobrovolnická činnost v neziskové organizaci	Dobrovolnická činnost v obecní organizaci
Cílová skupina dobrovolnické činnosti: lidé ve věku 19-64 let	Cílová skupina dobrovolnické činnosti: lidé ve věku 19-64 let
Nechtěla by věnovat více času dobrovolnické činnosti	Nechtěl by věnovat více času dobrovolnické činnosti
Určitě by doporučila dobrovolnickou činnost známým a přátelům	Určitě by doporučil dobrovolnickou činnost známým a přátelům

Bariéry zapojení do dobrovolnické činnosti

Zásadními bariérami jsou **nedostatek času a pracovní vytížení**.

Je patrné, že existuje také zhruba 10–15 % lidí, kteří pouze tápou, nemají informace a čekají na vnější impuls.

Zábrany ve věnování se dobrovolnické činnosti jsou determinovány věkem:

- senioři nad 65+ jsou častěji unaveni a trpí zdravotními problémy,
- lidé v produktivním věku jsou pracovní vytížení, starají se o rodinu,
- nejmladší často uvádějí, že nevědí, kde začít nebo nedostali konkrétní nabídku k zapojení se do dobrovolnické činnosti.

Z výsledků výzkumu vzešla sumarizace **silných a slabých stránek dobrovolnictví v ČR:**

Tabulka 3

Silné stránky	Slabé stránky
Vysoké povědomí o dobrovolnictví	Nedostatečná informovanost lidí o dobrovolnické činnosti
Lidé se angažují v dobrovolné pomoci při živelních pohromách nebo při pandemii	Zásadní bariéra zapojení lidí do dobrovolnické činnosti – nedostatek volného času
Vysoký deklarovaný zájem o dobrovolnickou činnost	Nerozvinutá virtuální forma dobrovolnictví
Dobrovolníci svou zkušenost hodnotí pozitivně	

2 Metodologie

Analýza současného stavu, a to jak na úrovni toho, co a jak se v terénu realizuje, ale i data vypovídající o vnímání vybraných oblastí a problémů, patří mezi základní kameny pro návrhy efektivních doporučení a pro úspěšné nastavení jakýchkoli změn. Z těchto důvodů byla navržena metodologie pro sběr těchto informací v rámci obou cílových oblastí, a to školství a sociálních služeb. Cílem těchto analytických postupů bylo co nejlépe popsat současnou situaci v práci s dobrovolníky a v jejich managementu na území Olomouckého kraje.

Tato kapitola obecně představí cíle analýz pro jednotlivé oblasti a proces nastavení výzkumných technik a výběru výzkumných vzorků. Jednotlivé výzkumné techniky a výsledky ze zpracování dat pak budou představeny v dílčích kapitolách.

V rámci prvního kroku metodologické části – zadání pro analytickou část, bylo podstatné nastavit společně se zadavatelem realizovatelné cíle a možné způsoby jejich dosažení. Proběhlo tak několik klíčových jednání mezi členy výzkumného týmu a zodpovědnými osobami ze strany zadavatele. Hlavním výsledkem těchto jednání byl seznam výzkumných otázek pro obě výše zmiňované oblasti.

SOCIÁLNÍ OBLAST

Pro oblast sociálních služeb se jednalo o **reflexi současného stavu využití dobrovolníků v rámci vybraných sociálních služeb, a to zejména s důrazem na:**

- rozsah a intenzitu spolupráce s dobrovolníky,
- proces vyhledávání dobrovolníků (informační kanály a jejich případná efektivita),
- spolupráci s koordinačními centry pro dobrovolníky,
- proces práce s dobrovolníky (přijetí, příprava a spolupráce – využívané nástroje),
- potřebu centralizace a podpory ze strany Olomouckého kraje s cílem definovat oblasti vnímané pro tuto pomoc a podporu jako prioritní (finanční, právní, administrativní atd.),
- identifikaci vnímaných překážek pro spolupráci s dobrovolníky v těch organizacích, které s nimi nepracují (zda v minulosti pracovali, co případně vedlo k ukončení této spolupráce atd.).

V rámci jednání se zadavatelem byly identifikovány klíčové organizace pro získání těchto dat. Jednalo se o příspěvkové organizace zřizované Olomouckým krajem v sociální oblasti, další vybrané poskytovatele sociálních služeb a o organizace, které se věnují práci s dětmi a rodinou včetně mezigeneračního soužití.

Pro získání těchto dat byly využity **tři výzkumné postupy**. Prvním z nich byla **analýza dokumentů**, a to konkrétně **výročních zpráv organizací**. Cílem této analýzy bylo zjistit, s kolika dobrovolníky jednotlivé organizace spolupracují a v jakých činnostech.

Druhou část tvořila data z online **dotazníkového šetření**, které se obracelo na zástupce jednotlivých sociálních služeb a jehož cílem bylo doplnit či zaktualizovat údaje o spolupráci s dobrovolníky, identifikovat využívané nástroje managementu dobrovolníků a propagace dobrovolnictví. Dále bylo cílem zjistit, zda tyto organizace vnímají potřebu pomoci ze strany Olomouckého kraje a pokud ano, jaké oblasti pomoci a podpory preferují. Poslední část se pak týkala organizací, které s dobrovolníky nespolupracují, a zde šlo o zjištění toho, co jim ve spolupráci brání, zda by ji chtěli a jakou případnou pomoc by pracovníci přivítali. Tímto dotazníkovým šetřením jsme se obrátili na ty organizace, které se přímo neúčastnily akce „Kulatý stůl k rozvoji dobrovolnictví“, který byl realizován v součinnosti s Olomouckým krajem v rámci

projektu Ministerství vnitra „Rozvoj dobrovolnictví v ČR“, a kde byly názory na systémovou podporu od zástupců těchto organizací prezentovány a mohly tak být využity v rámci nastavování vybraných doporučení. Vzhledem k harmonogramu analýzy se právě v čase sběru dat tyto organizace soustředily na zvládnutí první vlny uprchlíků před válkou na Ukrajině, a tak jsme považovaly data z výročních zpráv a z kulatého stolu za dostatečná pro zodpovězení výzkumných otázek.

Posledním výzkumným postupem byla realizace **dvou fokusních skupin a dvou individuálních rozhovorů se zástupci krajem navržených organizací. Cílem těchto rozhovorů bylo zejména lepší porozumění situaci v rámci spolupráce s dobrovolníky v těchto službách a na základě sdílení těchto zkušeností pak identifikace klíčových doporučení pro management dobrovolnictví a jeho podporu ze strany Olomouckého kraje.**

V rámci těchto výzkumných postupů byla zjištěna data, která se stala podkladem pro nastavování doporučení pro oblast dobrovolnictví. Některá z původně nastavených otázek nebyla ve výzkumných technikách přímo reflektována, neboť by bylo vzhledem k té které technice problematické nastavit otázku tak, aby byla zjištěná data validní a bylo s nimi možné a účelné pracovat. Příkladem takovéto otázky je zjištění ideálního počtu dobrovolníků pro naplnění cíle organizace.

ŠKOLSTVÍ

Druhou zkoumanou oblastí byla oblast školství, tedy zejména středního školství, kde je nejčastějším zřizovatelem právě kraj. V rámci výzkumu však byli osloveni i zástupci ze škol, jejichž zřizovatelem kraj není. V obou případech se jednalo jednak o **střední školy a dále o základní umělecké školy.**

Cílem sběru dat v této oblasti bylo zejména zjistit:

- jak je téma dobrovolnictví vnímáno řediteli škol a jak je obecně na středních školách reflektováno,
- jaká je informovanost o zapojení studentů a zaměstnanců do dobrovolnických aktivit u ředitelů těchto institucí,
- zda jsou ředitelé ochotni se zapojit do přípravy a realizace pilotních projektů na podporu dobrovolnictví a případně za jakých podmínek,
- jaká jsou případná očekávání na straně škol od Olomouckého kraje v oblasti podpory rozvoje dobrovolnictví,
- jaké je zapojení studentů a zaměstnanců škol do dobrovolnických aktivit.

V rámci konzultací se zástupcem zadavatele pro tuto oblast byl navržen **sběr dat formou ankety a dotazníkového šetření mezi řediteli škol a dotazníkového šetření mezi studenty a zaměstnanci škol**, kterým odkaz na toto šetření předali právě ředitelé. Prvním krokem byla realizace ankety, kterou obdrželi ředitelé škol při setkání se zástupci kraje. Na těchto dvou setkáních byly přítomny dvě členky výzkumného týmu, které představily myšlenku celého výzkumu i jednotlivé kroky všem účastníkům a požádaly je o vyplnění zmiňované ankety. Tato anketa se zaměřovala primárně na zjištění toho, jaká je ochota ředitelů k zapojení svých škol do dobrovolnictví a k podpoře dobrovolnictví, jak celkově toto téma vnímají a zda a kde vidí případnou roli kraje při rozvoji této činnosti. **Na anketu odpovědělo 68 ředitelů.**

V rámci prezentace na těchto setkáních byli ředitelé dále požádáni o vyplnění dotazníku, který se zabýval tím, zda a jak je škola informována o zapojení svých studentů a pracovníků do dobrovolnictví, zda škola sama dobrovolnictví studentů či jiných osob využívá. V posledním bloku se tento dotazník opět dotýkal možností podpory ze strany Olomouckého kraje. Návratnost dat

v rámci této výzkumné fáze byla velmi nízká, pouze 11 škol. Problémem mohlo být načasování sběru dat do druhé části pololetí, kde jsou mimo konec roku také maturity.

Poslední soubor dat byl získán od studentů a zaměstnanců škol, kterým dali možnost k vyplnění skrze online odkaz právě ředitelé. Tohoto sběru se zúčastnilo celkem **235 zaměstnanců a 764 studentů**. **Otázky v dotazníku pak směřovaly na aktuální zkušenost** (dotazování byli na posledních 12 měsíců) respondentů s formálním a neformálním dobrovolnictvím, **druh a intenzitu dobrovolnictví a možné formy podpory této činnosti**.

Celkový obraz o dobrovolnictví na školách v tomto regionu byl pak doplněn i **z rozhovoru s regionální manažerkou Mezinárodní ceny vévody z Edinburghu**.

3 Reflexe dobrovolnictví v sociální oblasti

3.1 Výroční zprávy

Prvním souborem dat byla analýza výročních zpráv organizací, které jsou dle konzultací a doporučení ze strany zadavatele cennými zdroji podkladů pro návrhy opatření. Jak je vidět z dat uvedených v tabulce 4, ne všechny organizace mají v rámci výročních zpráv ucelené informace. Přínosným zjištěním analýzy je identifikace oblastí spolupráce s dobrovolníky a také informace o zapojení dobrovolníků u největších organizací v rámci kraje, které jsou také hlavními partnery pro vyjednávání a návrhy opatření.

Tabulka 4

	Počet dobrovolníků (z výroční zprávy)	Zaměření dobrovolnictví (druh činnosti)
Amelie z. s.	25 dobrovolníků za rok 2020	společnost pro onkologicky nemocné pacienty v nemocnicích, výpomoc personálu, výpomoc v administrativě
Arcidiecézní charita Olomouc	15 dobrovolníků za rok 2020	různorodost činností - např. humanitární pomoc – třídění oblečení, překlad web. stránek pro Adopci na dálku + překlad dopisů
Člověk v tísni, o.p.s.	-	realizace volnočasových aktivit, podpora ve vzdělávání – doučování (tuto informaci není možné ověřit)
Dětské centrum Ostrůvek, p. o.	-	podporující vybrané děti v jejich všestranném rozvoji (formou navštěvování a podpory dětí umístěných v organizaci, ale také pomocným doprovodem dětí na kulturní a sportovní akce.).
Diakonie ČCE - středisko v Sobotíně	-	volnočasové aktivity pro seniory i pro mladé lidi.
Fakultní nemocnice Olomouc	-	zlepšení psychosociálních podmínek pacientů a napomáhat dětem, dospělým i starým lidem k překonání doby, kterou tráví v nemocnici.
Charita Olomouc	111 dobrovolníků (4.300 h.)	organizace kulturních nebo sportovních událostí, angažmá ve sbírkách či pomoc z vlastních domovů prostřednictvím počítače.
Charita Šternberk	10 dobrovolníků při povodních na Uničovsku neznámé číslo při pomoci s pandemií COVID v Litovli	senioři, osoby se zdravotním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s chronickým onemocněním, osoby s chronickým duševním onemocněním, rodiny s dítětem / dětmi, osoby bez přístřeší, děti a mládež od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, etnické menšiny
Charita Zábřeh – DC DobroDruh	za rok 2020 bylo registrováno 65 dobrovolníků, kteří odpracovali 2512 dobrovolnických hodin	dlouhodobí dobrovolníci pomáhají zajišťovat pravidelný chod na některých střediscích (Okýnko, Oáza, Domovinka atd.); jednorázové dobrovolníky využíváme při Tříkrálová sbírce, Humanitární pomoci, Humanitární sbírce aj.; cílovou skupinou jsou senioři, dospělé osoby se zdravotním, mentálním, kombinovaným postižením a osoby ohrožené sociálním vyloučením, kteří navštěvují střediska Charity Zábřeh, nebo přijímající organizace
SONS	údaje z r. 2016: 100-120 dobrovolníků	vysílající i přijímající organizací dobrovolníků.
Zet –My, z. s.	neuveďeno	společně s pracovníkem služby dochází v předem dohodnutém čase v rámci sociální služby do domácnosti klienta (dítěte se zdravotním postižením) a věnuje se s kmenovým pracovníkem služby klientovi.
Charita Konice	uveden pouze údaj o Tříkrálové sbírce, kde je zapojeno přes 400 dobrovolníků.	práce se seniory, práce s dětmi, práce v sociální sféře = rodiny s dětmi, senioři, zdravotně znevýhodnění lidé a další.

JIKA Olomoucké DC	za rok 2020 celkem: 7050 dobrovolníků (dobrovolníci: 5280; jednorázové akce: 476; členové zapsaného spolku: 1294)	firemní dobrovolnictví, "jika pro děti" - doučování, tábory, aktivity v přijímajících organizacích; dobrovolnictví v nemocnici
Maltéžská pomoc, o.p.s.	za rok 2020: 475 dobrovolníků, 9007 odpracovaných hodin (nižší číslo z důvodu pandemie Covid-19)	pomoc osamoceným seniorům a osobám se zdravotním postižením; sociálně aktivizační programy pro děti, mládež a podporu rodiny; pomoc pečujícím při hlídání nemocných a zdravotně postižených; dobrovolníci v nemocnicích a zdravotnických zařízeních; pomoc osobám se zdravotním postižením při jednorázových akcích; pomoc napříč generacemi, dopisování s vězni

3.2 Dotazníkové šetření

Druhým zdrojem dat se stalo online dotazníkové šetření. V rámci šetření bylo osloveno 28 zástupců z 24 organizací. Z oslovených subjektů se vrátilo 20 vyplněných dotazníků. Z pohledu zřizovatele nám odpovědělo 7 organizací zřízených Olomouckým krajem, 3 organizace zřízené městy a ostatní mají buď jiného zřizovatele nebo zřizovatele nevedly. Z pohledu cílových skupin, se kterými pracují tyto organizace se 11 z nich věnuje práci se seniory a zdravotně postiženými, s dětmi pracují 2 a s rodinami a oběťmi trestné činnosti po jedné z organizací.

Z celkového počtu 20 organizací jich 17 uvedlo, že v současné době spolupracuje s dobrovolníky. Ze tří, které nespolečně spolupracují, pouze jedna spolupracovala v minulosti, a důvodem pro ukončení byla problematická administrativa dobrovolnických činností. V budoucnu by s dobrovolníky chtěly spolupracovat dvě z těchto tří. Třetí ne, neboť se bojí nezájmu ze strany dobrovolníků. Na otázku, co vnímají že by jim pomohlo uvedly obě organizace shodně:

- představení metodiky k zapojení dobrovolníků
- finanční podpora ze strany obce/kraje
- metodická podpora ze strany obce/kraje
- spolupráce s organizací zajišťující dobrovolníky

Zaškolení pak uvedla jen jedna z nich. Těmito otázkami byl pak blok organizací nespolečně spolupracujících s dobrovolníky uzavřen.

Organizace pracující s dobrovolníky

Na otázky z druhé části dotazníku pak odpovídali zástupci těch organizací, které s dobrovolníky aktivně spolupracují. V první části bylo zjišťováno, s kolik dobrovolníky pracují pravidelně. Jak je vidět v tabulce 5, jsou hodnoty ve všech 4 skupinách poměrně vyrovnané a ve vzorku jsou tedy zastoupeny názory jak organizací, kde je dobrovolníků málo, tak i těch na druhé straně spektra.

Tabulka 5

	N
Do 5 dobrovolníků	5
6-10 dobrovolníků	4
11-25 dobrovolníků	4
Více než 25 dobrovolníků	3
Nevím, nedovedu odhadnout	1

Mimo pravidelnou spolupráci mohou organizace využívat i jednorázovou dobrovolnickou pomoc, a proto se další z otázek obracela na tuto problematiku. Jak je vidět v tabulce 6, tak jednorázovou spolupráci v nějaké míře využívá 75 % organizací, což je poměrně velká část a je tedy dobré se zaměřit na management a podporu i pro tuto specifickou formu spolupráce.

Tabulka 6

	N
Do 10 dobrovolníků	8
S více než 10 dobrovolníky	4
Nevím/nedokážu posoudit s kolika	1
Nespolupracujeme	4

Dalším z důležitých témat diskutovaných v rámci podpory dobrovolnictví je získávání dobrovolníků. Mezi dvě tradiční cesty patří vlastní nábor a pak dobrovolníci získaní přes jinou organizaci. Jak je vidět níže, převažuje vlastní nábor dobrovolníků.

Tabulka 7

	N
Dobrovolníky si vyhledáváme a přijímáme sami	11
Dobrovolníky získáváme přes jinou organizaci	3
Máme dobrovolníky svoje i dobrovolníky získané přes jinou organizaci	3

Respondenti byli dále doptáváni na to, přes jakou organizaci dobrovolníky získávají. Ve třech případech uvedli Maltézskou pomoc a v jednom Dobrovolnické centrum UP a Sociální služby pro seniory Olomouc. S touto spoluprací jsou všechny organizace spokojeny. I přes tuto spolupráci by 5 ze 6 organizací přivítalo i podporu ze strany města nebo kraje, a to podporu finanční, metodickou a také přímou pomoc s propagací dobrovolnictví.

S propagací dobrovolnictví a se získáváním nových dobrovolníků úzce souvisí téma informačních kanálů, které jsou k těmto účelům organizacemi využívány. Mezi dva nejčastější způsoby patří webová stránka organizace, kde se logicky sdružují veškeré informace o dané organizaci a také případné nabídky na spolupráci, a spolupráce se školami. Zde je vidět, že propojení sociálních služeb a oblasti školství je již v praxi částečně realizováno a je tedy v rámci případných podnětů pro podporu již na čem stavět.

Tabulka 8

	N
Webová stránka/sociální síť naší organizace	15
Web organizace, která pro nás zajišťuje nábor dobrovolníků	3
Ve spolupráci se školami	10
Noviny, časopisy	3
Plakát, leták, propagační materiál	8
Diskuse, veřejné setkání, seminář o organizaci	7
Jiné	2

Další blok otázek se týkal managementu dobrovolnictví. V prvním bloku byli respondenti dotazováni na nástroje výběru dobrovolníků. Vzhledem k tomu, že si dobrovolníky vyhledává i přijímá samo 14 organizací (11 výhradně samo a 3 sami i přes jinou organizaci), je zřejmé, že ne všechny nástroje jsou využívány dostatečně a jsou zde tak vidět podněty pro možné zkvalitnění této fáze spolupráce.

Tabulka 9

	N
Organizace má stanovená kritéria a metody výběru dobrovolníků.	5
Organizace realizuje vstupní pohovor s dobrovolníkem.	11
Dobrovolník je před začátkem práce seznámen s jejím obsahem.	13
S dobrovolníky jsou uzavřeny písemné smlouvy.	10
Dobrovolníci jsou pojištěni.	10
Dobrovolníci se účastní cílených školení.	7
Organizace má manuál/příručku/etický kodex dobrovolníka.	7
Dobrovolník byl vyslán dobrovolnickým centrem.	3

Druhý blok se týkal nástrojů práce s dobrovolníky. Zde je vidět, že problematickou součástí spolupráce je oblast finančních nákladů spojených s dobrovolnickou činností, což je jednou z možných oblastí podpory právě ze strany kraje.

Tabulka 10

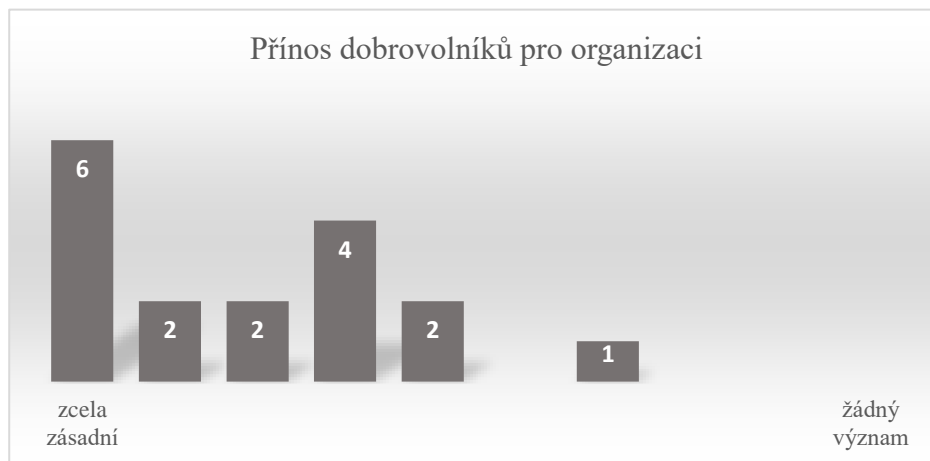
	N
Organizace má vymezené potřeby a očekávání ze strany dobrovolníků.	7
Organizace má vymezený profil dobrovolníků, se kterými pracuje.	8
Organizace má upravené vztahy mezi zaměstnanci a dobrovolníky.	9
Organizace informuje a motivuje uživatele a pracovníky ke spolupráci s dobrovolníky.	8
Organizace má kontaktní osobu/koordinátora pro dobrovolníky.	10
Organizace má finanční zdroje, je si vědoma nákladů na dobrovolnickou činnost a je schopna je hradit.	3
Organizace má určené činnosti pro dobrovolníky s ohledem na potřeby uživatelů.	13
Organizace má stanoveny důvody a způsoby ukončení práce s dobrovolníky.	9
Organizace spolupracuje s dobrovolníky v rámci akreditovaného dobrovolnického programu.	3

Právě možný nedostatek finančních prostředků se pak může odrážet do spíše nižšího využívání podpůrných nástrojů pro práci s dobrovolníky, a to zejména těch, které mají přímé finanční náklady. To je vidět v tabulce 11, která mapuje využívání nástrojů podpory dobrovolníků.

Tabulka 11

	N
vlastní metodiky a dokumenty	11
supervize	7
vzdělávání pro dobrovolníky	5
system oceňování a benefitů	5
teambuilding pro dobrovolníky	4
proplacení nákladů spojených s dobrovolnictvím	4
nominace na ocenění (např. Křesadlo, Cena rektora UP)	4
převzaté metodiky a dokumenty	3
nic z uvedeného	4

Poslední otázka zaměřující se na vnímání dobrovolnictví ze strany organizace zjišťovala, jak je hodnocen přínos dobrovolníků pro organizaci. Na škále od 1 (velmi nízký) do 10 (zcela zásadní) byl dosažen průměr 8,1, což vypovídá o tom, jak významnou roli dobrovolníci v organizacích hrají. Je tedy třeba tuto činnost podporovat i proto, aby mohly tyto organizace co nejlépe plnit své cíle a přispívat tak k efektivnímu naplňování jejich poslání.

Graf 1

Poslední dvě otázky dotazníku se tak zaměřily na zjištění toho, kde zástupci těchto organizací vnímají prostor pro pomoc při rozvoji dobrovolnictví v sociálních službách a toho, jaké případné služby by mohlo nabízet krajské dobrovolnické centrum, aby efektivně plnilo svoji funkci a přispívalo k podpoře dobrovolnictví právě z pohledu sociálních služeb.

Tabulka 12

	N
Vznik krajského dobrovolnického centra	5
Podpora oblastních/místních organizací při práci s dobrovolníky	11
Podpora obcí při spolupráci s dobrovolníky	8
Koordinovaná spolupráce se školami	12
Jiné	2

Tabulka 13

	N
Administrativní podpora organizacím	5
Pomoc s vyhledáváním dobrovolníků	13
Pomoc s výběrem dobrovolníků	6
Školení a semináře pro práci s dobrovolníky	12
Metodická podpora	9
Organizace dobrovolnických programů, do kterých bychom se mohli zapojit	6

Jak je vidět v tabulkách 12 a 13, i když není krajské dobrovolnické centrum řešením, které by organizace vnímaly jako potřebné, je na zvážení, jakým způsobem podporovat činnosti, které na podporu dobrovolnictví organizace vnímají. Právě tabulka 13 ukazuje, které činnosti by podle respondentů krajské dobrovolnické centrum mělo nabízet, pokud by vzniklo. To, co se v datech ale objevuje znovu je potřeba koordinované podpory spolupráce se školami. Školy jsou tedy i dle zástupců těchto organizací prostředím, které je pro dobrovolnictví klíčové.

3.3 Fokusní skupiny

V této části dokumentu jsou prezentovány výsledky analýzy rozhovorů (přepisů nahrávek dvou skupinových rozhovorů a dvou individuálních interview). Účastnice a účastníci výzkumu na základě svých profesních zkušeností diskutovali různé návrhy, jak by mohlo vedení kraje a krajský úřad podpořit rozvoj dobrovolnictví v celém Olomouckém kraji. Mezi respondenty fokusních skupin byli zástupci 7 sociálních služeb pro seniory a 6 služeb pracujících s rodinou, dětmi a mládeží. Skupinových a individuálních rozhovorů se tak účastnili zástupci 15 služeb z 24, které byly identifikovány zástupci kraje jako ty, které s dobrovolníky spolupracují. Jednotlivá témata uvádíme v pořadí, jak byla diskutována.

Potřeba dobrovolníků z organizací

Chybí zájemci o pravidelnou spolupráci. Nejvíce by poskytovatelé sociálních služeb, ale i další organizace využili dobrovolníky pro návštěvy klientů v zařízení (trávení volného času – čtení, povídání, vycházky; nebo skupinové aktivity s cílem posílit sociální kontakty). Největší efekt totiž má, když dobrovolník je navázaný na konkrétního klienta. Závažnou **překážkou** je problematická doprava do zařízení/organizace – nedostatek spojů, finanční náklady spojené s dojížděním.

Spolupráce s konkrétní organizací při získávání dobrovolníků

Osvědčila se spolupráce s konkrétní mateřskou, základní nebo střední školou nebo mateřským centrem. Další jsou spokojeni se spoluprací s Maltézskou pomocí.

Relativně **nedostatečně je rozvinutá spolupráce s místními vyššími odbornými školami**. Návrhem je podpořit z úrovně kraje výchovu k dobrovolnictví na školách, včetně mezigenerační spolupráce.

Finanční podpora organizací

Vhodný by byl šířeji zaměřený dotační titul, který by flexibilně reagoval na potřeby organizace.

Již byla zmíněna potřeba proplacení nákladů spojených s cestováním pro dobrovolníky (příspěvek pro organizaci).

Organizace by uvítaly **finanční podporu právě v oblasti managementu dobrovolnictví**, konkrétně na odměnu pro koordinátora, vzdělávání pro dobrovolníky a propagaci dobrovolnictví.

Všechny organizace potvrdily **velký význam koordinátora dobrovolníků pro kvalitu spolupráce s dobrovolníky**. Pokud mají v organizaci možnost mít koordinátora na pracovní úvazek, významně se to projevuje v počtu zapojených dobrovolníků, kvalitě jejich práce a jejich motivaci ke spolupráci.

Další oblast jsou **benefity pro dobrovolníky** (s cílem zejména udržet dobrovolníky) – tj. finanční příspěvek na společné setkávání (teambuilding) – včetně nákladů na občerstvení, dopravu nebo i ubytování pro dobrovolníky, intervize a supervize dobrovolníků.

Materiální podpora

Některé organizace by ocenily možnost pronájmu nebo výpůjčky výpočetní a promítací techniky, **vytvoření prostor na setkávání a vzdělávání dobrovolníků** nebo i zapůjčení pomůcek, sportovního náradí a jiného materiálu pro sportovní a kreativní činnosti. Vhodné by bylo i vytvoření společných obecných propagačních materiálů, včetně drobných předmětů apod.

Specifickou otázkou je otázka systému benefitů pro pravidelné dobrovolníky – např. zvýhodněné vstupné na sportovní a kulturní akce a sportoviště.

Metodická podpora pro organizace

Organizace, které zatím nespolupracují s dobrovolníky nebo mají jen několik dobrovolníků, by **uvítaly metodickou pomoc** v otázkách zaškolování, evidence, koordinace a péče o dobrovolníky z úrovně kraje. Rovněž by uvítali training koordinátorů dobrovolníků.

Organizace s větším počtem dobrovolníků mají vlastní propracovaný systém práce s dobrovolníky, který odpovídá jejich potřebám. Současně dbají o to, aby byli dobrovolníci dobře připraveni pro komunikaci s jejich klienty. Mnohé z nich mají vypracovanou metodiku, centrálně zpracovanou a šířenou v celé organizaci. Tyto organizace se domnívají, že metodika práce s dobrovolníky je záležitostí organizace. Vzdělávání koordinátorů dobrovolníků rovněž realizují v rámci organizace. **Vnímají ale užitečnost sdílení zkušeností.**

Některé organizace pracují zejména s expertními dobrovolníky – tj. vyhledávají odborníky z jednotlivých oblastí (psychologové, terapeuti, poradcové, právníci apod.), případně vysokoškolské studenty, kteří se na daná povolání připravují. Zatím využívají pro nábor nových dobrovolníků neformální kontakty. Dobrovolníci se k organizaci hlásí vzhledem na jejich zájem o konkrétní cílovou skupinu.

Ukazuje se i **potřeba specificky zaměřených metodik**, např.:

- pro práci se středoškoláky – jak je získat pro dobrovolnickou práci a jak je udržet, jak efektivně spolupracovat se školami,

- pro práce s různými klientskými skupinami (dobrovolnictví jako nástroj integrace a inkluze) – nezaměstnanými, cizinci, válečnými uprchlíky, lidmi se zdravotním znevýhodněním apod.

Žádná z organizací nezmínila zájem nebo potřebu získat více dobrovolníků z řad seniorské populace.

Specifickou otázkou je krajem podpořit/ověřit program zaměřený na supervizi dobrovolníků (např. ve spolupráci s UP, katedrou psychologie apod.).

Medializace a propagace dobrovolnictví ve společnosti

Dobrovolnictví není dostatečně propagováno a vnímáno jako hodné systematické podpory. Organizace by uvítaly metodickou podporu v oblasti propagace a náboru dobrovolníků.

V Olomouckém kraji se v podstatě **neorganizují specifické edukační a osvětové aktivity** s cílem získat širokou veřejnost pro dobrovolnictví. Prezentovat úspěšné programy nebo osobnosti.

Dalším návrhem je uspořádat **týden sociálních služeb, dny otevřených dveří, nebo týden dobrovolnictví** – např. ve spolupráci s Asociací poskytovatelů sociálních služeb, DC UP a dalšími organizacemi.

Existence přehledného **krajského portálu s informacemi o dobrovolnictví v kraji**, včetně možnosti propojení organizací a dobrovolníků je užitečné, ale organizace jsou si vědomé dalších finančních a lidských zdrojů.

Téma dobrovolnictví v komunitním plánování

Jednou z možností, jak metodiky podpořit práci s dobrovolníky a současně zlepšit komunikaci mezi aktéry, je hledat mechanismy a prostředky k vzájemné informovanosti mezi jednotlivými pracovními skupinami.

Komunitní dobrovolnictví/dobrovolnictví v obcích

Vzhledem k nedostatečné geografické dostupnosti pravidelných dobrovolníků pro konkrétní jednotlivce a rodiny je potřeba se zaměřit na obce, farnosti, místní spolky a organizace. Jednou z možností by mohlo být i rozvíjet diskusi k tématu dobrovolnictví v rámci mikroregionů, místních akčních skupin apod. Na místě je i více angažovat sociální pracovníky na obcích.

Firemní dobrovolnictví

Z úrovně kraje by mohly být osločovány vytypované firmy v kraji, které mají rozvinutou politiku (koncept) sociální odpovědnosti. Diskuse s těmito podnikatelskými subjekty by měla být zaměřena i na téma podmínek spolupráce s poskytovateli sociálních služeb a vytvořením firemních dní dobrovolnictví. Samotný krajský úřad nebo Univerzita Palackého by mohly jít příkladem.

Standardy managementu dobrovolnictví

Poskytovatelé sociálních služeb zdůrazňují administrativní zátěž a to, že by standardizace nesměla jít na úkor práce s klienty. Standardy by měli být vytvořené zdola; měli by být jednoduché a spíše orientační.

Krajské dobrovolnické centrum

Organizace, které mají nízký počet dobrovolníků, by ocenili činnosti krajského centra, které by zejména propagovalo dobrovolnictví, realizovalo nábor podle požadavků organizací, provozovalo informační portál, poskytovalo konzultace v právních otázkách apod.

Některé organizace vyjádřily, že si uvědomují další finanční náklady. Organizace s větším počtem dobrovolníků nepocítují potřebnost krajského centra. Pokud by skutečně bylo organizačně a finančně zastřešeno krajským úřadem a bylo regionálními politiky podporováno, bylo by užitečné. Napomohlo by vytvoření a ověření efektivity programů a nástrojů v oblasti managementu a propagace dobrovolnictví v kraji.

Spolupráce se středními školami

Spolupráce se středními školami se jeví jako nedostatečně rozvinutá. Je důležité věnovat pozornost nejenom studentům humanitních oborů, ale např. i studentům technických oborů. Současně je to **zajímavá cílová skupina pro nábor dobrovolníků** pro poskytovatele sociálních služeb. Studenti vysokých škol jsou dobře dostupní jen v Olomouci, Prostějově, Přerově.

Základem je tedy **výchova k občanství a k dobrovolnictví**. Dává smysl, připravit středoškoláky (často potenciální vysokoškoláky) i pro občanský život. Dobrovolnictví je pro mladé lidi cesta k získávání pracovních zkušeností a zvyšování pracovních kompetencí.

Organizace by uvítaly, kdyby **kraj metodicky podpořil vedení středních škol** – aby se propojila s poskytovateli sociálních služeb v dané lokalitě, umožnila vstup do školy, uvolnila studenty z výuky například na školení pro dobrovolníky.

Systémově podchycená spolupráce se středními školami ze strany kraje by mohla začít **pilotními programy spolupráce**, v rámci kterých by se v konkrétní sociální službě/organizaci ověřila možnost spolupráce s vybranou střední školou. Jiným programem by mohla být na středoškoláky cílená **náborová kampaň**. Akce typu Scholaris mají jiné cíle, není na nich již prostor na nábor dobrovolníků. Tyto programy by byli finančně a metodicky podpořené odborem školství.

Další návrhy:

- řešit uvolňování žáků z části výuky nebo jim umožnit, aby v rámci výuky vykonávali dobrovolnickou práci
- řešit otázku uznávání části odborné praxe, když student/ka vykonává dobrovolnickou činnost (specificky u studentů gymnázií, kterým často praxe chybí)
- v rámci vybraných předmětů (etická výchova, občanská výchova; tematická oblast – svět práce...) zařadit i téma dobrovolnictví jako druhu občanské participace; poskytnout studentům základní informace a motivovat je pro dobrovolnictví.

Zúčastněné organizace neznají program DofE.

Spolupráce s vyššími odbornými školami

Relativně nedostatečně je rozvinutá spolupráce s místními vyššími odbornými školami. Výjimkou je jen spolupráce s CARITAS – Vyšší odborní škola sociální v Olomouci. Návrhem je podpořit z úrovně kraje jednotlivé vyšší odborné školy, aby se propojili s místními poskytovateli sociálních služeb.

Důležité je **vytvořit studentům podmínky** pro dobrovolnickou činnost – např. uznat část odborné praxe nebo umožnit studentům, aby v rámci stáže nebo vybraného předmětu studenti pracovali jako dobrovolníci.

Spolupráce s Univerzitou Palackého

Aktuálně je nejvíce rozvinutá spolupráce přes Dobrovolnické centrum UP. I pro motivaci a udržitelnost vysokoškolských studentů je podle organizací důležité vytvořit studentům podmínky pro dobrovolnickou činnost – např. uznat část odborné praxe nebo umožnit získat kredity. Ocenili UP, že nabízí studentům volitelné předměty, v rámci kterých studenti získají na odpracované dobrovolnické hodiny kredity.

Důvody ukončení spolupráce s dobrovolníky ze strany organizací

(výsledek individuálních rozhovorů s organizacemi, které s dobrovolníky přestaly spolupracovat)

Hlavním důvodem ukončení spolupráce s dobrovolníky je legislativní úprava zákona o sociálních službách. Organizace vyhodnotily jako jednodušší (méně administrativně i personálně náročné mít jen zaměstnance nebo pracovníky na dohody o provedené práci. Dobrovolníky by ale potřebovaly, zejména pro klienty, kteří „nezapadají do zákona o sociálních službách, potřebovali by něco jiného“. Jde zejména o volnočasové aktivity. Snad by i využily dobrovolníky při poskytování aktivizačních

nebo odlehčovacích služeb – neví ale, co by to v praxi pro ně znamenalo pro stránce finanční, personální a organizační. Dále vidí využití dobrovolníků při organizaci různých osvětových nebo vzdělávacích aktivitách.

Potřeby organizace pro znovuoobnovení spolupráce s dobrovolníky

Respondenti uvedli potřebu **konzultací s organizacemi**, které mají zkušenosti, jak nastavit spolupráci s dobrovolníky.

Financování sociálních služeb

Dobrovolníci nejsou uznatelní pro proplacení výkonu a hodin při poskytování sociálních služeb. Jde o zásadní problém, proto neuvažují o zapojení dobrovolníků.

Respondenti by dále uvítali, kdyby některá organizace pro ně zrealizovala nábor a základní vzdělávání/zaškolování dobrovolníků.

Vhodní dobrovolníci

Nejvíce „dohodářů“ tvoří studenti, ale mají i skvělé zkušenosti se seniory. V oblasti volnočasových aktivit a nepřímé činnosti (pomoc při organizaci akcí) odhadují cca 20 pravidelných dobrovolníků, ale potřebují i dobrovolníky pro jednorázové akce.

Krajské dobrovolnické centrum

Respondenti o něm neuvažovali; neumí si centrum úplně představit. Zatím pracují s DC UP a i do budoucna by dali přednost spolupráci s organizací, která je zaměřená na komunitu. Komunitní přístup je pro ně zásadní.

4 Reflexe dobrovolnictví ve školství

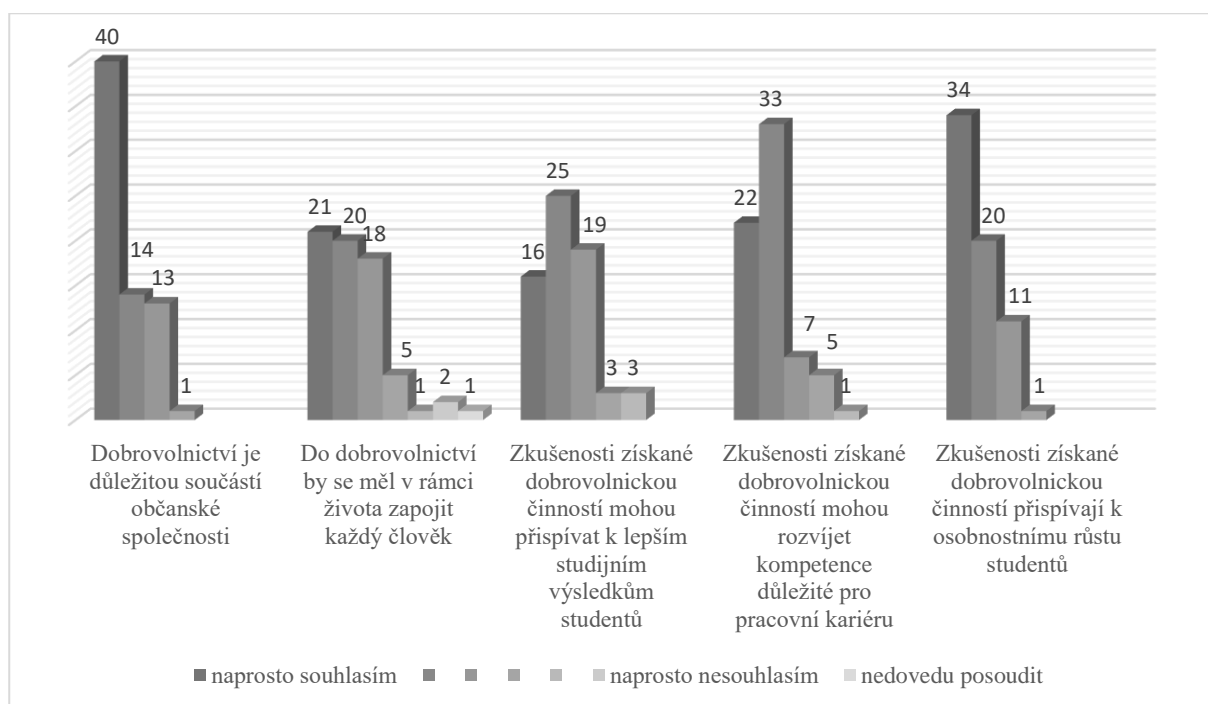
Jak již bylo nastíněno v metodologické části, cílem analýzy na středních školách bylo ze strany vedení škol zjistit, jak je téma dobrovolnictví vnímáno a jak je obecně na středních školách reflektováno, jaká je informovanost o zapojení studentů a zaměstnanců do dobrovolnických aktivit, zda jsou ochotni se zapojit do přípravy a realizace pilotních projektů na podporu dobrovolnictví a případně za jakých podmínek a jaká jsou očekávání od Olomouckého kraje v oblasti podpory rozvoje dobrovolnictví. Ze strany studentů a zaměstnanců šlo pak o zjištění, zda a jak se zapojují do formálních i neformálních dobrovolnických aktivit a kde oni vidí možnosti pro podporu dobrovolnictví.

Pro naplnění těchto cílů byla sbírána data pomocí ankety pro ředitele, dotazníků na školy a online dotazníku určeného studentům a zaměstnancům škol. V následující části tak budou představeny výsledky z jednotlivých technik.

4.1 Anketa mezi řediteli škol

Anketa byla distribuována mezi všechny ředitele škol, kteří se v daný den (22. 4. 2022) účastnili pracovní porady ředitelů škol a školských zařízení zřizovaných Olomouckým krajem a také těm, kteří se 11. 6. 2022 účastnili setkání zástupců škol nezřizovaných Olomouckým krajem. Z obou setkání se vrátilo celkem 68 vyplněných anketních archů.

První blok výroků o dobrovolnictví si kladl za cíl zjistit, jak je tato problematika řediteli škol obecně vnímána. Jak je vidět v následujícím grafu, je dobrovolnictví vnímáno jako důležitá součást občanské společnosti, což potvrzuje i souhlasné stanovisko v rámci ostatních výroků.

Graf 2

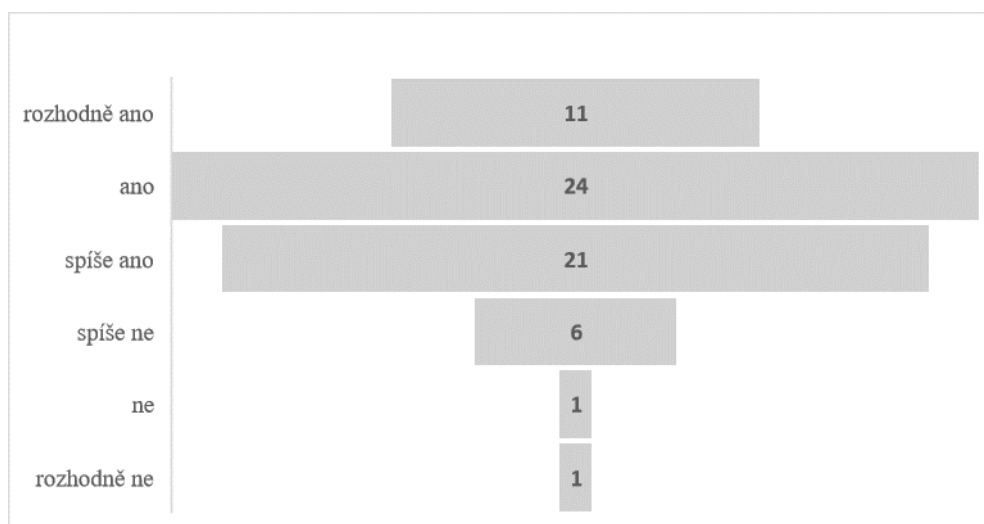
Pro lepší přehlednost o hodnotách dosažených u jednotlivých výroků uvádíme ještě tabulku průměrného hodnocení každého z nich.

Tabulka 14

	průměr
Dobrovolnictví je důležitou součástí občanské společnosti	1,63
Zkušenosti získané dobrovolnickou činností přispívají k osobnostnímu růstu studentů	1,68
Zkušenosti získané dobrovolnickou činností mohou rozvíjet kompetence důležité pro pracovní kariéru	1,97
Do dobrovolnictví by se měl v rámci života zapojit každý člověk	2,27
Zkušenosti získané dobrovolnickou činností mohou přispívat k lepším studijním výsledkům studentů	2,27

Druhou oblastí bylo zasazení tématu dobrovolnictví do výukových plánů škol. 17 ředitelů odpovědělo že je toto téma na jejich školách zařazeno a mezi zmiňované předměty patřily zejména Základy společenských věd, Občanská výchova nebo Osobnostní rozvoj. 47 ředitelů odpovědělo že ne a 3, že neví.

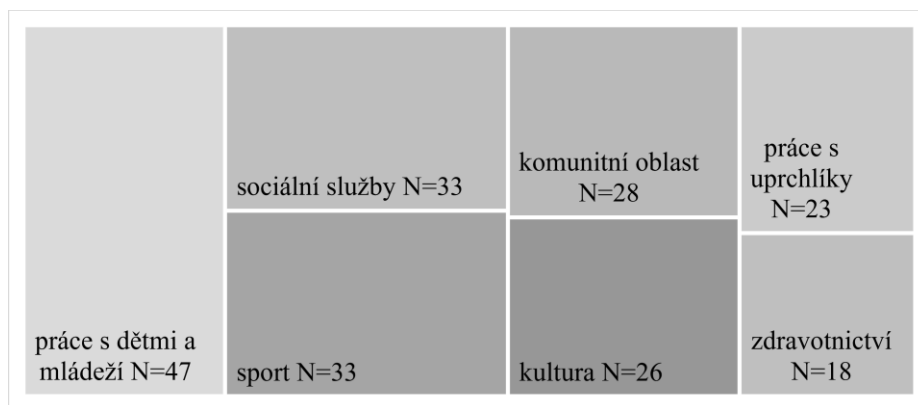
Třetí blok se zabýval otázkou podpory dobrovolnických aktivit studentů ze strany školy. Na odpovědích je vidět, že u ředitelů má podpora této myšlenky spíše pozitivní odezvu, což je důležité pro rozvoj spolupráce nejen s krajem, ale případně i s organizacemi, které dobrovolnickou pomoc potřebují, tak jak bylo vidět na výsledcích z oblasti sociálních služeb.

Graf 3

Někteří z respondentů uvedly důvody, které jejich ochotu podporovat brzdí. V 5 případech to bylo shodně z obavy z nezájmu studentů a kolegů, ve 2 případech chybí prostor ve výuce a jedenkrát se objevily odpovědi, že dobrovolnictví nemá být spojeno se školou a že škola má svých aktivit dostatek.

Pokud by ředitelé naopak dobrovolnictví byli ochotni podporovat, mohli označit, v jakých oblastech si dovedou spolupráci na těchto aktivitách představit. Vybrané oblasti a míra podpory jsou vidět v následujícím grafu.

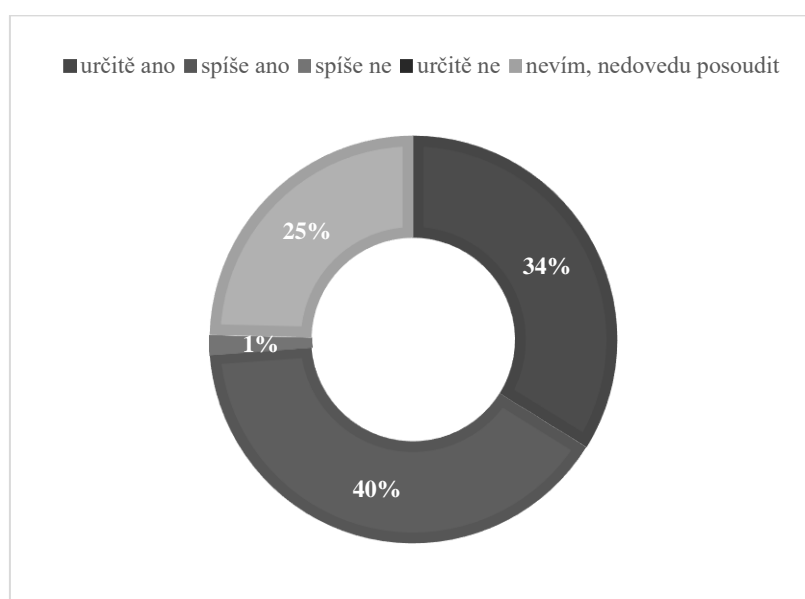
Graf 4

V poslední otázce této části mohli ředitelé označit, co jsou podle nich cíle dobrovolnických aktivit studentů. Nejčastěji se mezi přínosy objevil rozvoj kompetencí pro další život.

Tabulka 15

	N
podpořit myšlenku dobrovolnické pomoci	26
rozvinout kompetence přínosné pro další život	49
získat praktickou zkušenost z oblasti, které se student věnuje/studuje	34
aktivní trávení volného času	34

Anketa byla uzavřena tématem podpory dobrovolnictví ze strany Olomouckého kraje. Jak je vidět v grafu, ze strany ředitelů je podpora vnímaná poměrně silně.

Graf 5

V otázce na způsob podpory se pak objevily tyto návrhy:

- finanční podpora (N=9)
- metodická pomoc (N=3)
- organizační podpora a koordinace (N=4)
- propagace
- informace o dobrovolnictví (N=6)
- všestranná podpora a zastřešení činností (N=5)
- motivování, oceňování a vzájemná setkání
- legislativní pomoc

Na tuto anketu navazoval dotazník distribuovaný emailem na adresy jednotlivých škol, jehož cílem bylo zjistit podrobnější informace o zapojení studentů a zaměstnanců do dobrovolnických činností, dále o využívání dobrovolníků ze strany samotné školy a taktéž zde byly další upřesňující otázky k podpoře ze strany kraje. Návratnost této výzkumné techniky však byla velmi nízká (možným důvodem je distribuce v druhé polovině pololetí, kam jsou směřovány maturity a ukončení školního roku), proto jsou předloženy výsledky spíše na dokreslení situace, ale nelze s nimi obecněji pracovat. Celkově se vrátilo pouze 11 dotazníků (2 gymnázia, 8 odborných škol a 1 ZUŠ).

První blok se týkal využívání dobrovolníků ze strany samotné školy. Pravidelně využívají dobrovolníky z řad rodičů nebo přátel školy dvě instituce, tři nevyužívají a zbývajících šest občas. Dobrovolníci jsou využíváni zejména pro pořádání mimořádných akcí (7), při péči o školu využívají dobrovolníky dvě a pro pravidelné akce také dvě školy.

V dalším bloku, týkajícím se zapojení studentů do dobrovolnických aktivit, uvedli dva ředitelé že se studenti zapojují a oni se o to aktivně zajímají, šest že se studenti zapojují a oni se o tom dozvídají a dva že neví. Podobné hodnoty jsou i pro informaci o tom, zda se do dobrovolnictví zapojují zaměstnanci. Rozdíl byl pouze v tom, že se o tom dozvídá sedm ředitelů.

V otázce podpory ze strany školy by dobrovolnictví vždy podpořilo vedení jedné ze škol, u ostatních by záleželo na druhu činnosti.

Poslední blok se týkal podpory ze strany Olomouckého kraje. Do projektů na podporu dobrovolnictví v kraji by se „spíše zapojilo“ šest škol, „spíše ne“ pět. V otázce na konkrétní možnosti podpory dobrovolnictví ze strany kraje byla čtyřmi označena metodická podpora a organizace vzdělávacích aktivit pro učitele, a dvěma finanční podpora propagace dobrovolnictví mezi studenty, vypsání grantové soutěže pro školy a studenty, organizace vzdělávacích aktivit pro studenty a podpora studentů při zahraničních výjezdech v oblasti dobrovolnictví. Byla také připsána možnost finanční podpory dobrovolnictví mezi žáky a také podnět, že dobrovolnictví by nemělo být nástrojem řešení problémů a nedostatků. Dvě organizace také uvedly, že nevnímají nutnost podpory kraje v této oblasti.

4.2 Dotazníkové šetření mezi studenty a zaměstnanci

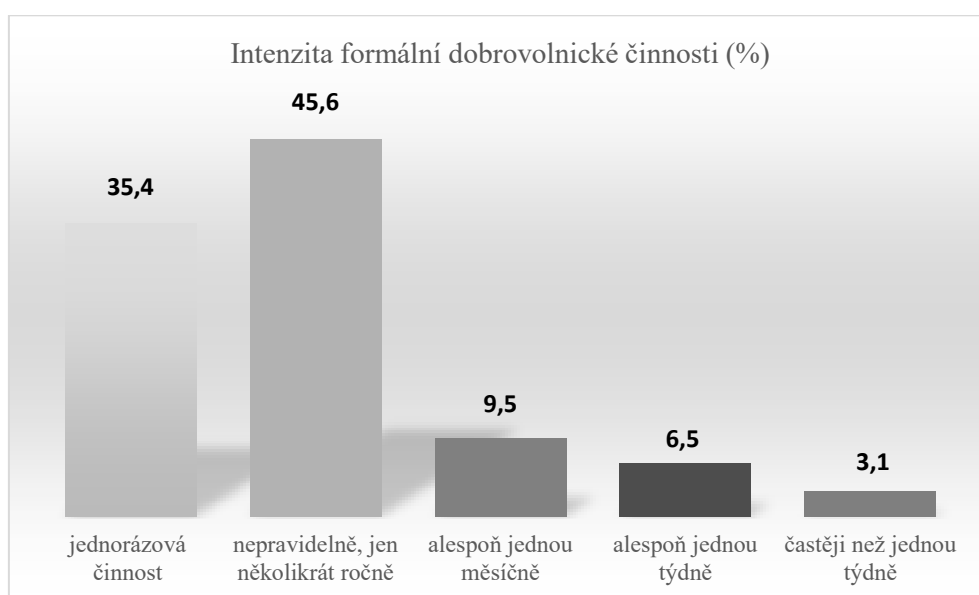
Druhou část dat spadajících do oblasti analýzy dobrovolnictví na středních a uměleckých školách kraje tvoří výsledky z online dotazníku distribuovaného studentům a pracovníkům škol. V rámci tohoto sběru nelze určit, na kolika školách byl dotazník distribuován. Celkově se ale podařilo sebrat 1003 odpovědí. U čtyřech nebylo označeno, zda se jedná o studenta nebo zaměstnance, proto je při analýze dat dle těchto kategorií součet odpovědí odlišný.

Dobrovolnictví u studentů

Od studentů škol bylo sebráno 764 dotazníků. Mezi respondenty bylo 350 mužů a 410 žen. Dotazník se skládal ze tří okruhů – formální dobrovolnická činnost, neformální dobrovolnická činnost a podpora studentů a zaměstnanců v občanské angažovanosti.

Formální dobrovolnické aktivity

Formální dobrovolnické aktivity se v posledních 12 měsících účastnilo 38,5 % studentů (N=294). Mezi těmito dobrovolníky je 122 mužů a 172 žen. Z mužů se tak formálního dobrovolnictví účastní 35%, z žen 42 %. Graf níže však ukazuje, že se jedná spíše o jednorázové nebo nepravidelné aktivity. Právě tato nárazovost a nepravidelnost je organizacemi vnímaná jako problematická a její pracovníci se snaží cílit na podporu pravidelnosti v dobrovolnictví.

Graf 6

V části o formálním dobrovolnictví byli studenti dotazováni také na oblast dobrovolnické činnosti. Jak je vidět v tabulce 16, u mužů patří mezi tři nejčastěji zastoupené oblasti kultura, práce s dětmi a mládeží a sport, u žen je to na prvním místě práce s dětmi a mládeží, poté kultura a sport. Oblasti jsou tedy stejné, jen pořadí se mírně liší.

Tabulka 16

	muži N	%	ženy N	%
zdravotnictví	18	14,8	25	14,5
sociální služby	17	13,9	32	18,6
kultura	45	36,9	50	29,1
sport	38	31,1	39	22,7
komunitní oblast	17	13,9	10	5,8
práce s dětmi a mládeží	41	33,6	77	44,8
práce s uprchlíky	10	8,2	20	11,6
jiné	5	4,1	14	8,1

Neformální dobrovolnické aktivity

Druhou dotazovanou oblastí bylo neformální dobrovolnictví. Těchto dobrovolnických aktivit se účastnilo v posledních 12 měsících 52 % studentů (N=399). Z mužů tak neformálně dobrovolnický pomáhá 49 % (N=172), a z žen 55 % (N=224).

I zde byli respondenti dotazováni na druh této pomoci. Zastoupení zvolených odpovědí je pak vidět v následující tabulce.

Tabulka 17

	muži N	%	ženy N	%
pomoc lidem v okolí	90	52,3	103	46,0
úklid veřejných prostranství nebo přírody	81	47,1	97	43,3
pomoc s hlídáním dětí mimo vlastní rodinu	20	11,6	67	29,9
jiné	11	6,4	17	7,6

Podpora studentů a zaměstnanců školy v občanské angažovanosti

Poslední oblast dotazování tvoří formy podpory studentů a zaměstnanců školy v občanské angažovanosti. Jako nejdůležitější oblast vnímají studenti předávání informací a s tím spjatou propagaci dobrovolnických příležitostí.

Tabulka 18

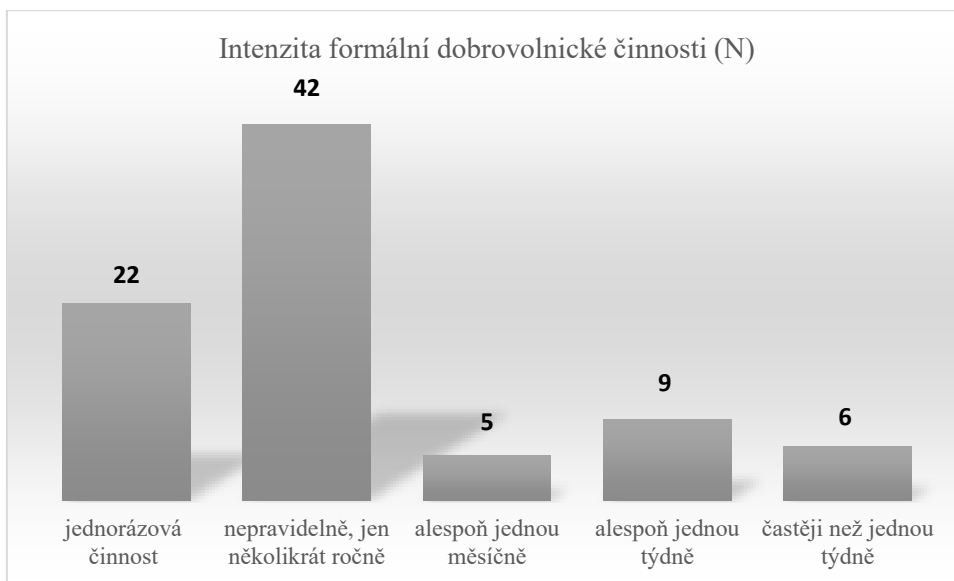
	N
informovat studenty/zaměstnance, kde by se mohli zapojit jako dobrovolníci	249
oceňovat studenty/zaměstnance za jejich dobrovolnickou aktivitu	235
organizovat pro studenty/zaměstnance dobrovolnické akce/programy	208
spolupracovat s vybranými organizacemi, které potřebují dobrovolníky	177
finančně podpořit studenty, kteří chtějí realizovat nějakou dobrovolnickou aktivitu	152
organizovat nepovinné přednášky a diskuse k těmto tématům	110
do výuky zařazovat témata související s občanskou společností a angažovaností	90
žádným způsobem, toto nemá být úkolem školy	27

Dobrovolnictví u zaměstnanců škol

Od zaměstnanců škol bylo sebráno 235 dotazníků. Mezi respondenty bylo 71 mužů a 163 žen. Dále byli respondenti rozděleni mezi vyučující, kterých bylo 176 a ostatní zaměstnance (59). Dotazník se skládal ze stejných tří okruhů, jako tomu bylo u studentů – formální dobrovolnická činnost, neformální dobrovolnická činnost a podpora studentů a zaměstnanců v občanské angažovanosti.

Formální dobrovolnické aktivity

Formální dobrovolnické aktivity se v posledních 12 měsících účastnilo 36 % studentů (N=84). Mezi těmito dobrovolníky je 34 mužů a 50 žen. Z mužů se tak formálního dobrovolnictví účastní 48 %, z žen 31 %. Graf 7 však stejně jako u studentů ukazuje, že se jedná spíše o jednorázové nebo nepravidelné aktivity.

Graf 7

Jak je vidět v tabulce druhů této činnosti, u mužů jsou na prvních třech místech zastoupeny stejné oblasti jako u studentů (sport, kultura a práce s dětmi a mládeží). U žen je však oproti studentkám a mužům z obou kategorií rozdíl v dobrovolnické činnosti v sociálních službách, které jsou shodně se sportem na prvním místě.

Tabulka 19

	muži	ženy
zdravotnictví	5	6
sociální služby	8	15
kultura	9	10
sport	16	15
komunitní oblast	2	3
práce s dětmi a mládeží	9	14
práce s uprchlíky	4	6
jiné	6	5

Neformální dobrovolnické aktivity

Druhou dotazovanou oblastí bylo neformální dobrovolnictví. Těchto dobrovolnických aktivit se účastnilo v posledních 12 měsících 53 % zaměstnanců (N=125). Z mužů tak neformálně dobrovolnický pomáhá 61 % (N=43), a z žen 50 % (N=81).

I zde byli zaměstnanci dotazováni na druh této pomoci. Zastoupení zvolených odpovědí je pak vidět v následující tabulce.

Tabulka 20

	muži	ženy
pomoc lidem v okolí	15	40
úklid veřejných prostranství nebo přírody	28	40
pomoc s hlídáním dětí mimo vlastní rodinu	2	16
pomoc lidem z Ukrajiny	2	6
jiné	2	5

Podpora studentů a zaměstnanců školy v občanské angažovanosti

Poslední oblast byla i zde směřována na formy podpory studentů a zaměstnanců školy v občanské angažovanosti. Jako nejdůležitější oblast vnímají zaměstnanci stejně jako studenti předávání informací.

Tabulka 21

	N
informovat studenty/zaměstnance, kde by se mohli zapojit jako dobrovolníci	79
oceňovat studenty/zaměstnance za jejich dobrovolnickou aktivitu	62
spolupracovat s vybranými organizacemi, které potřebují dobrovolníky	60
do výuky zařazovat témata související s občanskou společností a angažovaností	52
organizovat pro studenty/zaměstnance dobrovolnické akce/programy	48
organizovat nepovinné přednášky a diskuse k těmto tématům	33
finančně podpořit studenty, kteří chtějí realizovat nějakou dobrovolnickou aktivitu	25
žádným způsobem, toto nemá být úkolem školy	5

5 Institucionální podpora studentského dobrovolnictví

Institucionální podporu studentského dobrovolnictví v Olomouckém kraji nabízí Univerzita Palackého a program Mezinárodní cena vévody z Edinburghu (DofE).

5.1 Univerzita Palackého – angažovaná univerzita

Univerzita Palackého dlouhodobě, systematicky a intenzivně podporuje studenty a zaměstnance v jejich občanské participaci. Hlásí se tedy mimo jiné ke konceptu angažované univerzity (*Engaged University*) nebo konceptu občansky smýšlejících absolventů (*Civil Minded Graduate*).

Vytváří organizační, materiálně – technické i finanční podmínky pro fungování např. Kariérní centrum UP, [Občanské univerzity](#) nebo činnosti studentských spolků. Od roku 2016 vyvíjí svou činnost [Dobrovolnické centrum UP](#).

V roce 2020 se Univerzita Palackého stala **členem prestižní mezinárodní Aliance Aurora**, která sdružuje univerzity napříč Evropou. Ty se intenzivně zaměřují na výzkum a zároveň věnují velkou pozornost tématům udržitelného rozvoje a dalším aktuálním otázkám současné společnosti včetně klimatických změn či digitalizace. Cílem projektu, který financuje Evropská komise, je inspirovat univerzity napříč kontinentem, aby se společně podílely na vzdělávání, které přispěje k rozvoji společenské prosperity a bude mít reálný pozitivní dopad (nejen) na regiony, v nichž univerzity působí.

V rámci **projektu** se stejným názvem [AURORA](#) (který realizuje Aliance Aurora) je jedním z hlavních cílů rozvíjet učení se zaměřením na sociální dopady, angažované komunity a udržitelnost. Jednou z inovací ve vzdělávání je v prostředí Univerzity Palackého implementace strategie učení a vyučování **Service – Learning**. Jejím základem je **kombinace projektového vyučování v malých týmech a zážitkového učení**. Service – Learning staví na tradici dobrovolnictví a podílí se na vzdělávání studentů s pomocí jejich zapojení do „akce.“ Metoda přináší významně odlišný model výuky, který se odklání od tradičního modelu přednášek a zaměřením se na obsah, který je ukotven v anotaci předmětu. Service – Learning vychází z myšlenky, že učení je procesem neustálého přehodnocování zkušeností a je příkladem trvalé kontinuity mezi zkušenostmi a znalostmi. Zprostředkovává studentům osobní zkušenost, ale zároveň je provází procesem poznání a pochopení a tím činí proces učení velmi přirozeným a současně umožňuje, aby studenti přispěli nějakým smysluplným způsobem k životu komunity. V současnosti se tato metoda uplatňuje v pregraduální přípravě studentů zejména Cyrilometodějské teologické fakultě a Právnické fakultě UP.

Výjimečnou v tomto kontextu je [Katedra klinického právního vzdělávání a rozvoje profesních dovedností](#). Studenti mají možnost pod vedením vyučujících nebo právníků z praxe rozvíjet svého profesní dovednosti v rámci Studentské právní poradny. Katedra dále nabízí pro studenty magisterského studia několik předmětů Street Law. Základním principem Street Law je kooperace mezi právníkou fakultou a základními školami, středními školami, veřejnými institucemi a neziskovým sektorem. Studenti práv pod vedením univerzitních lektorů vedou různé semináře pro veřejnost. Hlavním cílem je zprostředkovat základní znalost práva a jeho hodnot široké veřejnosti a pomoci studentům práv mluvit o právu srozumitelným způsobem s laickou veřejností.

S šířením povědomí o metodě Service – learning na Univerzitě Palackého a v České republice začala [Katedra křesťanské sociální práce CMTF UP](#), když v navazujícím magisterském studiu nejdříve pilotně odzkoušela a pak od akademického roku 2020-2021 i implementovala do studijního plánu tuto metodu. Uvedené bylo možné i díky projektu Erasmus+ 2017-1-SK01-KA203-035352

Service learning ve vysokoškolském vzdělávání – podpora třetího poslání univerzit a občanské angažovanosti studentů a studentek <http://www.slihe.eu/> .

Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého

Dobrovolnické centrum Univerzity Palackého v Olomouci vzniklo v roce 2016 jako první dobrovolnické centrum zřízené univerzitou v České republice. Ve spolupráci se studenty a pracovníky UP a dalšími subjekty propaguje dobrovolnictví jako příležitost k seberozvoji a občanské angažovanosti.

Svou činností chce přispívat zejména k rozvoji tzv. formálního dobrovolnictví v Olomouckém kraji, potažmo v České republice. V čase etablování po dohodě s významnými dobrovolnickými organizacemi, působícími v kraji, se jednou z hlavních činností centra stalo propojování studentů a zaměstnanců UP s konkrétními organizacemi. Organizace pak přebírají zodpovědnost za bezpečnost práce, zaškolují dobrovolníka, poskytují mu odborné vedení a provádí jej celým procesem spolupráce.

Činnost DC UP standardně spočívá v tom, že realizuje nábor dobrovolníků z řad studentů/studentek (potažmo zaměstnanců/zaměstnankyň) UP. DC UP inzeruje poptávku ze strany organizací, které již mají zkušenosti se zapojením dobrovolníků. Využívá k tomu všechny univerzitní kanály (UP Žurnál, webové stránky, sociální sítě). Na základě poptávky ze strany organizací pak hledám v databázi zájemců o dobrovolnictví nebo dobrovolníků vhodného zájemce o dobrovolnickou práci. Vyhledává nové dobrovolníky a propojuje je s organizacemi.

Tým dobrovolnického centra tvoří zejména studentky sociální práce z Cyrilometodějské teologické fakulty, které od roku 2020 v rámci projektů Service – Learning nejenom zajišťují činnosti DC UP, ale přinášejí další a další inovace.

Poslání

Posláním dobrovolnického centra je šířit a rozvíjet myšlenku dobrovolnictví. Zajistit, aby se dobrovolnictví stalo přirozenou součástí lidského života. Podporujeme studenty a zaměstnance v dobrovolnické činnosti tím, že usilujeme o vytváření podmínek ze strany univerzity pro jejich zapojení v rámci plnění studijních a pracovních povinností. Propagujeme dobrovolnictví jako příležitost k profesnímu a osobnostnímu růstu a jako formu občanské angažovanosti. V rámci třetí role univerzity přispíváme k trvale udržitelnému rozvoji.

Hodnoty

Občanská angažovanost, osobnostní a profesní růst, oceňování dobrovolníků, vzdělávání a výzkum, součást komunity a udržitelný rozvoj.

Hlavní činnosti DC UP

- nábor dobrovolníků z řad studentů a zaměstnanců UP,
- koordinace poptávky a nabídky dobrovolnických příležitostí pro studenty a zaměstnance UP,
- vedení evidence databází,
- vzdělávání v oblasti odborných otázek souvisejících s dobrovolnickou činností,
- oceňování dobrovolnické aktivity studentů a zaměstnanců UP,
- propagace dobrovolnictví jako příležitosti k získávání zkušeností, profesnímu a osobnostnímu růstu,
- výzkum v oblasti dobrovolnictví.

DC UP spolupracuje s více než stovkou organizací, a to zejména v sociální oblasti a oblasti práce s dětmi a mládeží.

Víc než 200 dobrovolníků zejména z řad studentů se obětavě zapojilo do pomoci při zvládnání pandemie COVID -19. Studenti pomáhali zejména v nemocnicích, sociálních službách, při distančním vzdělávání žáků.

DC UP vyvinulo i aktivity během zmírňování následků ničivého tornáda na Jižní Moravě – v daném čase evidujeme více než 20 dobrovolníků z řad studentů a zaměstnanců.

DC UP sehrálo významnou úlohu při zajišťování dobrovolníků pro Krajské asistenční centrum pomoci Ukrajině (KACPU). Bezprecedentním způsobem se zapojili studenti do pomoci uprchlíkům před válkou na Ukrajině. Do evidence potenciálních dobrovolníků se přihlásilo 673 lidí. Od 1. března do 31. srpna bylo zapojeno 371 dobrovolníků, kteří odpracovali 14 693 hodin. Studenti samotní koordinovali dobrovolníky a zajišťovali služby. Mnozí neúnavně pracovali v týmech tlumočnicků a krizových interventů, další zajišťovali poradenství, distribuci materiální pomoci apod.

V závěru je nutné upozornit, že Univerzita Palackého je decentralizovaná. Každá součást univerzity (např. fakulta nebo univerzitní zařízení, ústav) dlouhodobě buduje různá partnerství, spolupracuje s praxí, realizuje aplikovaný výzkum a podporuje své studenty a zaměstnance v jejich občanské participaci a společenské odpovědnosti. Důležité je zmínit, že mnozí chápou svou dobrovolnickou činnost jako morální povinnost a soukromou záležitost.

V tomto kontextu je tedy zapojení studentů a zaměstnanců řádově několika násobně vyšší než dobrovolníci evidovaní v Dobrovolnického centrum UP.

5.2 Program Mezinárodní cena vévody z Edinburghu (DofE)

[Mezinárodní cena vévody z Edinburghu \(DofE\)](#) je celosvětový neformální vzdělávací program pro všechny mladé lidi ve věku 14–24 let a působí ve více než 130 zemích a teritoriích.

Program DofE založila roku 1956 Jeho královská Výsost, princ Philip, vévoda z Edinburghu, manžel britské královny Alžběty II. Proto název Mezinárodní cena vévody z Edinburghu (The Duke of Edinburgh's Award). S ním se na tvorbě programu podílel i Kurt Hahn, německý pedagog prosazující zážitkovou výuku, a lord Hunt, který mimo jiné vedl první úspěšnou expedici na vrchol Everestu. Program byl vytvořen ve Velké Británii jako **prostředek pro podporu seberozvoje** mladých chlapců. Byl, a stále je, určený pro každého, bez ohledu na jeho zázemí, fyzické schopnosti, dovednosti nebo zájmy. Již v roce 1958 se otevřel dívkám a začal se šířit po celém světě. V roce 1988 byla založena The Duke of Edinburgh's International Awards Association, která podporovala fungování programu v zemích mimo Velkou Británii. **Mladí lidé díky programu DofE objevují své místo na tomto světě.**

Program DofE je realizován na mezinárodní úrovni prostřednictvím globální rozmanité sítě licencovaných poskytovatelů, kteří se liší v rozsahu od velkých národních center se stovkami tisíců účastníků až po přímo licencovaná nezávislá místní centra – obvykle mezinárodní školy nebo kluby mládeže s účastí jen několika mladých lidí. Více než 500 000 z celkových účastníků sídlí v regionu Evropy, Středomoří a arabských států. **V roce 2021 více než milion mladých lidí absolvovalo svůj vlastní a jedinečný program DofE, a to prostřednictvím stovek tisíc partnerů a poskytovatelů zaměřených na mládež, včetně škol, mládežnických organizací, sportovní klubů a speciálních institucí.**

Mezinárodní cenu do České republiky přivedla prvorepubliková golfová šampionka, Lady Luisa Abrahams. V roce 1995 byl program pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy spuštěn pod jménem EDIE na 30 institucích, převážně středních školách. O rok později byla založena národní kancelář.

Po celém Česku se každoročně aktivně účastní DofE více než 5 000 mladých lidí pod vedením více než 1500 mentorů. Program DofE poskytuje více než 300 organizací. Jedná se o státní základní a střední školy, soukromé školy, sportovní kluby, speciální instituce jako dětské domovy, neziskové organizace či univerzity. V roce 2021 dokončilo v České republice program DofE 980 mladých lidí z širokého sociálního spektra.

Statistika napříč regiony (k 13.5.2022)

Tabulka 22

	Počet hodin celkem	Počet hodin věnovaných dobrovolnictví	Počet hodin věnovaných pohybové aktivitě	Počet hodin věnovaných rozvoji dovedností	Počet zapojených organizací v kraji
Jihočeský	6 563	1 668	2 475	2 420	21
Jihomoravský	11 448	2 999	4 403	4 046	35
Karlovarský	1 201	365	367	469	7
Královohradecký	4 903	1 383	1 862	1 658	20
Liberecký	3 320	839	1 233	1 248	14
Moravskoslezský	21 472	5 982	7 760	7 730	35
Olomoucký	2 085	482	842	761	9
Pardubický	3 109	1 006	1 022	1 081	17
Plzeňský	1 992	565	739	688	8
Praha	28 292	7 548	11 370	9 374	52
Středočeský	20 510	5 690	7 959	6 861	38
Ústecký	6 516	1 965	2 475	2 076	21
Vysočina	6 516	1 466	2 929	2 121	12
Zlínský	5 135	1 830	1 555	1 750	13
DOFE online	9 629	3 058	3 297	3 274	
Celkem	132 691	36 846	50 288	45 557	302

Olomoucký kraj se přidal k podporovatelům programu DofE v květnu 2021 a od té doby se počet zapojených organizací v kraji rozrostl na 9. Memorandum o spolupráci bylo podepsáno 21. května 2021. Olomoucký kraj se zavázal:

- propagovat program DofE v rámci svého území,
- umožnit příspěvkovým organizacím v oblasti školství, jejichž je zřizovatelem, přihlásit se k účasti na programu DofE a tento program realizovat. Za tím účelem poskytne svým příspěvkovým organizacím v oblasti školství, které se rozhodnou zapojit do programu DofE, finanční příspěvek, který je příspěvková organizace oprávněna použít pouze za účelem úhrady ročního licenčního poplatku za registraci v programu DofE.

Zapojení škol Olomouckého kraje do programu DofE

Tabulka 23

Organizace	Zapojení od	Počet aktivních účastníků
Gymnázium Hranice na Moravě	leden 2022	9
Gymnázium Jana Opletala, Litovel*	2016	0
Gymnázium Olomouc-Hejčín	září 2022	17
Gymnázium Šumperk	září 2022	4
Nadační fond Pomozme dětem žít lépe, Olomouc**	2015	
Střední lesnická škola, Hranice na Moravě***	2022	
Střední odborná škola, Šumperk	2017	2
Střední průmyslová škola, Jeseník		6

* program začne opět v září 2022

** dlouhou dobu působili jako jediné centrum v Olomouci, které umožňovalo mladým lidem plnit DofE

*** rozjezd programu bude září 2023

Jak funguje program DofE

DofE motivuje mladé lidi k tomu, aby se mimo třídu učili novým dovednostem, byli fyzicky aktivní, **věnovali se dobrovolnictví v rámci svých komunit** a zažívali pocit dobrodružství. Důležité je vystupování z komfortní zóny, kterému jsou díky účasti v programu mladí lidé vystavováni. **Cílem DofE je nabídnout mladým lidem řadu příležitostí a možností, které jim pomohou aktivovat jejich potenciál.** Využitím zavedené metodiky DofE za podpory dospělých dobrovolníků (vedoucích) si mladí lidé vybírají z celé řady aktivit, aby si vytvořili vlastní program na míru a usilovali o dosažení mezinárodně uznávaného bronzového, stříbrného a zlatého ocenění.

Program má 3 úrovně, bronzovou, stříbrnou a zlatou a může se do něj zapojit každý student nebo žák ve věku 14 až 24 let. Podle zvolené úrovně pak program plní 6, 12 nebo 18 měsíců. Účastníci si volí aktivity a cíle ve třech oblastech – dovednosti, pohybu, dobrovolnictví. Na zvolených cílech pak pravidelně pracují. Čtvrtou oblastí je týmová expedice v přírodě, která má vždy konkrétní účel.

6 Podpora rozvoje dobrovolnictví ze strany Olomouckého kraje¹

Olomoucký kraj podporuje rozvoj dobrovolnictví v mnoha směrech, a to nejen v oblasti sociálních služeb, ale také v oblasti podpory rodinné politiky prostřednictvím aktivit spojených s propagací či přímou finanční podporou. Nastavení příznivého prostředí pro výkon a rozvoj dobrovolnických aktivit a vytvoření podmínek pro co nejširší zapojení dobrovolníků patří mezi prioritní oblasti podpory. Rozvoj dobrovolnictví je pravidelnou aktivitou v Individuálních projektech Olomouckého kraje a je také průběžně podporován prostřednictvím neinvestičních finančních příspěvků v rámci Dotačního programu pro sociální oblast, Dotačního titulu Podpora aktivit směřujících k sociálnímu začleňování z rozpočtu Olomouckého kraje.

6.1 Dobrovolnictví v návaznosti na strategické dokumenty Olomouckého kraje

Podpora dobrovolnictví a dobrovolnické práce je od roku 2009 jedním z průřezových cílů Střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji.

V aktuálně zpracovávaném strategickém dokumentu „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2024-2026“, je podpora dobrovolnictví zařazena mezi oblasti prioritní. Průřezovým cílem a specifickými opatřeními jsou následně vytýčeny oblasti, které budou v období let 2024 – 2026 realizovány. Jedná se především o opatření „Podpora koordinace využití dobrovolníků v oblasti sociální integrace“, kterým si Olomoucký kraj klade za cíl prohloubení podpory a efektivnější koordinaci využívání dobrovolníků v oblasti sociální integrace na území Olomouckého kraje. Aktivita jsou zaměřeny na zvýšení dostupnosti dobrovolnictví, širší zapojení dobrovolníků do dobrovolnických aktivit, prohloubení kvality a profesionalizace poskytování dobrovolnických aktivit ve prospěch klientů a poskytovatelů sociálních služeb. Cílem opatření jsou kvalitně fungující dobrovolnická centra, prostřednictvím kterých bude docházet k zapojování těch organizací, které prozatím dobrovolníky nevyužívají. V neposlední řadě je specifický cíl plánu zaměřen také na podporu a motivaci dobrovolníků, jejich veřejné oceňování a prohloubení spolupráce mezi jednotlivými dobrovolnickými centry na území Olomouckého kraje. Fungování a aktivní přítomnost dobrovolnického centra v lokalitě každého z bývalých okresů Olomouckého kraje, tj. Olomouc, Prostějov, Přerov, Jeseník, Šumperk, kdy v každém území bude vždy alespoň jeden aktivní koordinátor dobrovolníků a zázemí vysílající organizace je jedním ze stěžejných výstupů nastaveného průřezového cíle.

Navazující opatření „Podpora vzdělávacích aktivit s přímou vazbou na dobrovolnickou činnost“ si klade za cíl zajištění vzdělávání, metodické pomoci a profesionální podpory zájemcům o vstup do dobrovolnické činnosti.

Strategickým dokumentem „Koncepce rodinné politiky Olomouckého kraje na období 2023-2027“ chce Olomoucký kraj systematicky podporovat rodiny prostřednictvím vzájemně propojených opatření týkajících se různých oblastí života rodin. Nejedná se o přímou finanční podporu rodin, nýbrž o vytváření podmínek, navrhování opatření obcím, popularizaci témat a předávání příkladů dobré praxe všech zúčastněných aktérů v takovém rozsahu, aby se rozvíjela sounáležitost obyvatel Olomouckého kraje s místem, kde žijí. Obecným cílem prorodinné politiky je podpora funkcí rodiny v přirozených podmínkách tak, aby její členové mohli nejen realizovat vlastní životní strategie, ale také naplňovat rodičovské a profesní plány.

¹ Informace poskytl Odbor sociálních věcí Olomouckého kraje.

6.2 Ocenění dobrovolníků v Olomouckém kraji

Podpora prestiže a ocenění dobrovolnické práce je Olomouckým krajem chápáno jako zásadní, nejen pro zvýšení zájmu občanů o tuto oblast, ale především jako vyjádření poděkování a ocenění osob, které se dobrovolnické činnosti dlouhodobě věnují. Již od roku 2011 je v Olomouckém kraji udělována cena Křesadlo - Cena pro obyčejné lidi, kteří dělají neobyčejné věci, jako ocenění za dobrovolnickou činnost v Olomouckém kraji, kdy je každoročně oceněno osm dobrovolníků v osmi vyhlašovaných kategoriích. Garantem udělování ceny Křesadlo v ČR je sdružení Hestia, o.s., která uzavřela smlouvu o spolupráci s Maltézskou pomocí, o.p.s., která na základě této smlouvy plní roli garanta oceňování v Olomouckém kraji, a to ve spolupráci s dalšími nestátními neziskovými organizacemi Olomouckého kraje.

Vyhlášení oceněných dobrovolníků prvního ročníku ceny Křesadlo, v roce 2011, proběhlo na konferenci „Dobrovolnictví v sociálních službách“, která byla zaměřena na problematiku spojenou se zapojením široké veřejnosti do dobrovolnických aktivit a využití práce dobrovolníků. V rámci konference bylo předáno nejen ocenění „Křesadlo“, ale také cena vyhlášená Olomouckým krajem - GOAL 2011 „Ocenění dobrovolnické činnosti“.

GOAL (GRADD – Olomouc Region – Area – Link) je název projektu partnerství mezi Olomouckým krajem a Územní rozvojovou oblastí Green River (Green River Area Development District) v západním Kentucky. Smlouva o partnerství mezi oběma regiony byla podepsána v roce 2007 a jako jedno z témat pro vzájemnou spolupráci bylo definováno téma dobrovolnictví. Byla založena cena GOAL, jejímž cílem je podporovat dobrovolnictví, ocenění dobrovolnické práce a partnerství mezi Olomouckým krajem a oblastí GRADD. Cena GOAL je ocenění třem vybraným dobrovolníkům z Olomouckého kraje a třem z GRADD; cenou je týdenní pobyt v partnerském regionu. Olomouckým krajem je cena GOAL vyhlašována jednou za období čtyř let. Udílení ceny GOAL schválila Rada Olomouckého kraje.

6.3 Podpora informovanosti

Pro zvýšení informovanosti široké veřejnosti byla na webových stránkách Olomouckého kraje, v sekci sociální záležitosti, zřízena záložka zaměřená na dobrovolnictví. O zřízeném odkazu byli informováni všichni poskytovatelé sociálních služeb, kterým byla nabídnuta možnost uveřejnění příspěvků dobré praxe vztahující se k dobrovolnické činnosti. Sekce zaměřená na zvyšování informovanosti široké veřejnosti o dobrovolnické činnosti je průběžně aktualizována.

Za účelem širší propagace dobrovolnictví uspořádal Olomoucký kraj ve spolupráci s Maltézskou pomocí, o.p.s. v roce 2019 „Dny dobrovolnictví“. Akce vedoucí ke zvýšení povědomí laické i odborné veřejnosti o dobrovolnické činnosti a jejím využití při zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb byla realizována na prostranstvích konání vánočních trhů v Olomouci a v Přerově. Součástí akcí byla prezentace organizací, které se problematice dobrovolnictví věnují. Prezentace proběhla mimo jiné prostřednictvím propagačního videa zvyšujícího zájem veřejnosti a informovanost o dobrovolnictví v Olomouckém kraji. Akce byly koncipovány jako veřejné poděkování za dobrovolnou práci ve volném čase.

6.4 Individuální projekty Olomouckého kraje

Olomoucký kraj průběžně čerpá finanční prostředky v rámci výzev vyhlašovaných v programovacího období ESF. Oblast dobrovolnictví se stává nedílnou součástí podávaných projektových záměrů.

6.4.1 Individuální projekt „Podpora plánování sociálních služeb a sociální práce na území Olomouckého kraje v návaznosti na zvyšování jejich dostupnosti a kvality“

V rámci Individuálního projektu realizovaném v období od ledna 2017 do prosince 2019, se uskutečnila konference zaměřená na informovanost v oblasti rozvoje dobrovolnictví, na které byly představeny nové trendy v oblasti dobrovolnictví v ČR a v zahraničí, zazněly příspěvky dobré praxe a informace o možnosti zapojení do dobrovolnické činnosti odbornou i laickou veřejnost.

6.4.2 Individuální projekt „Podpora plánování sociálních služeb a sociální práce na území Olomouckého kraje v návaznosti na zvyšování jejich dostupnosti a kvality II“

Významná a přímá podpora dobrovolnických aktivit byla zahrnuta i v rámci návazného Individuálního projektu, který byl realizován od ledna 2020 do června 2022. Dobrovolnická činnost byla posílena prostřednictvím vzdělávání a metodické pomoci, rozvojem dobrovolnických center a šířením aktuálních informací o návazných aktivitách k dobrovolnictví.

Podpora činnosti dobrovolnických center

V rámci realizace klíčové aktivity byla podpořena dobrovolnická centra, která jakožto vysílající organizace jsou hlavními subjekty pro koordinaci dobrovolnických služeb a programů. Následné aktivity byly zaměřeny na vzdělávání pro koordinátory dobrovolníků a organizace připravující se na práci s dobrovolníky.

Konference a workshopy

Významnou akcí pro odbornou i laickou veřejnost v roce 2021 bylo uspořádání konference „Dobrovolnictví jako mezigenerační obohacení“ určená odborné i laické veřejnosti. Cílem konference bylo poukázat na důležitost dobrovolnictví v oblasti vzájemných mezigeneračních vztahů a současně představit konkrétní zajímavé projekty, které se v této oblasti v ČR a Olomouckém kraji již realizují. Realizovány byly také pracovní workshopy zaměřené na otázky managementu dobrovolnictví a přípravy organizace na vstup a zapojení dobrovolníků do svých služeb a aktivit. Jeden z workshopů byl určený pro nové nebo začínající koordinátory, na základy náplně práce a řízení dobrovolnických programů.

6.4.3 Individuální projekt „Podpora plánování sociálních služeb na území Olomouckého kraje“

Na předchozí Individuální projekty navazuje přímou podporou dobrovolnických aktivit projekt, který je realizovaný od října 2022 do června 2025. Mezi dílčí aktivity na podporu dobrovolnictví je mimo jiné zařazeno:

- Zvýšení dostupnosti dobrovolnictví, širší zapojení dobrovolníků do dobrovolnických aktivit, podpora koordinace a profesionalizace poskytování dobrovolnických aktivit.
- Zajištění vzdělávání, profesionální podpory a propagace dobrovolnictví.
- Zkvalitnění práce s dobrovolníky a s pracovníky dobrovolnických organizací.
- Nastavení příznivého prostředí pro výkon a rozvoj dobrovolnických aktivit, vytvoření podmínek pro co nejširší zapojení dobrovolníků.
- Zdůraznění významu dobrovolnických činností a ocenění dobrovolníků ve společnosti

Podaktivity projektu jsou zaměřeny na:

Podporu činnosti a rozvoje dobrovolnických center, jejichž výstupem bude podpora fungování a aktivní přítomnost dobrovolnického centra v lokalitě každého z bývalých okresů Olomouckého kraje. Na každém území bude vždy alespoň jeden aktivní koordinátor dobrovolníků a zázemí vysílající organizace.

Uspořádání 2 konferencí o dobrovolnictví v Olomouckém kraji, které budou zaměřeny na aktuální otázky dobrovolnictví v Olomouckém kraji, sdílení zkušenosti, oceňování dobrovolnictví, a také možném rozvoji dobrovolnictví v sociální oblasti.

Podporu vzdělávacích aktivit pro koordinátory dobrovolníků a organizace připravující se na práci s dobrovolníky. Cílem dané aktivity je příprava a organizace 3 pracovních workshopů zaměřených na otázky managementu dobrovolnictví a přípravy organizace na vstup a zapojení dobrovolníků do svých služeb a aktivit. Jeden z workshopů bude určený pro nové nebo začínající koordinátory, rozebere základy náplně práce a řízení dobrovolnických programů. Druhý workshop bude koncipovaný jako příležitost rozvoje pro koordinátory a organizace, kteří se dobrovolnictví již věnují a potřebují získat nové podněty a vzájemně sdílet zkušenosti v dané oblasti.

Propagaci dobrovolnictví v Olomouckém kraji zaměřená nejen na sociální oblast bude probíhat skrze šíření tištěných materiálů (plakáty, letáky), skrze sociální média, webové stránky Olomouckého kraje, měst a obcí, dalších NNO a institucí podporující dané aktivity.

Specifickou aktivitou, která může oslovit veřejnost, bude organizace akce s názvem Dny dobrovolnictví v Olomouckém kraji. Tato akce umožní během odpoledního a podvečerního programu oslovit veřejnost a nabídnout prezentaci organizacím, které se na poli dobrovolnictví pohybují, zvláště vysílajícím a přijímajícím organizacím dobrovolnické služby.

7 Návrhy

V této části dokumentu na základě hlavních zjištění analýzy dobrovolnictví v Olomouckém kraji sumarizujeme potřeby organizací působících v sociální oblasti a školství. Prezentované návrhy vychází z obsahové analýzy strategických dokumentů, provedených dotazníkových šetření a rozhovorů. Při formulaci návrhů jsme reflektovali do jisté míry i zjištění z jiných výzkumů a praxe Dobrovolnického centra UP. **Dále byly reflektovány podněty účastníků odborného setkání zástupců Olomouckého kraje, organizací poskytujících sociální služby, středních škol, DC UP, akademiků a studentů univerzity.**

Výsledky analýzy dat ukazují, že **organizace v Olomouckém kraji vnímají potřebu vzniku regionálního dobrovolnického centra jen částečně. Organizace si velmi dobře uvědomují náklady spojené s jeho provozem. To neznamená, že není potřeba zajišťovat pro organizace podporu v různých oblastech.**

Všechny organizace by ale přivítaly ze strany krajského úřadu **finanční podporu a pomoc s propagací dobrovolnictví.** Názory na potřebu metodické podpory se liší v závislosti na potřebách organizací. Organizace s menším počtem dobrovolníků, nebo ty, které zatím nemají dobrovolníky, by uvítaly vznik regionálního dobrovolnického centra.

Výsledkem analýzy dat je vymezení očekávaných služeb (činností), které by podle organizací bylo vhodné koordinovat na krajské úrovni:

- medializace a propagace dobrovolnictví,
- nábor dobrovolníků a propojování potenciálních dobrovolníků s organizacemi,
- metodická a právní pomoc v otázkách zaškolování, evidence, koordinace a péče o dobrovolníky z úrovně kraje,
- zpracování specifických metodik a metodická pomoc, např. pro práci se středoškoláky, různými klientskými skupinami,
- **profesionalizace koordinace dobrovolnictví (trénink a vzdělávání koordinátorů dobrovolníků, síťování, kampaně, metodická a finanční podpora),**
- poskytování supervize pro dobrovolníky,
- síťování **širokého spektra** organizací a sdílení zkušeností,
- **podpora rozvoje dobrovolnictví na úrovni obcí (zejména se zaměřením na menší obce).**

Úloha systémově z regionální úrovně podpořit rozvoj dobrovolnictví přesahuje působnost Krajského úřadu nebo jedné organizace.

Pro rozvoj dobrovolnictví v Olomouckém kraji je zásadní navázat spolupráci s organizacemi, které působí ve všech okresech kraje. Důležité se jeví i rozvíjet spolupráci s obcemi a místními akčními skupinami.

Řešením je teda nastavení systému spolupráce všech klíčových aktérů:

- vybraných odborů Krajského úřadu,
- neziskových organizací, které v OK dlouhodobě pracují s dobrovolníky,
- UP (např. prostřednictvím DC UP),
- obcemi.

Diskuse o možnostech jednotlivých organizací podílet se na zajišťování výše uvedených činností by měla být organizována právě Krajským úřadem. Rozsah výkonu těchto činností by byl vyjednáán s ohledem na finanční, personální a další náklady.

Alternativním řešením je, že Krajský úřad bude pokračovat v zaužívaném módu – vybere si oblasti podpory a v rámci své působnosti podle svých možností je bude rozvíjet. Předkládaný materiál obsahuje množství různých podnětů, kterými může přispět k rozvoji dobrovolnictví v kraji.

7.1 Propagace a nábor dobrovolníků

Zviditelňování dobrovolnictví a ovlivňování veřejného mínění je jednoznačně oblastí, do které se vyplatí investovat.

Dobrovolnictví není dostatečně propagováno a vnímáno jako hodné systematické podpory. Obyvatelé ČR obecně, ale i v Olomouckém kraji ještě stále nejsou dostatečně informováni o možnostech dobrovolnictví; často nejsou osobně osloveni, neumí si představit zapojení do dobrovolnictví vzhledem na pocíťovaný nedostatek volného času. **V rámci propagace je potřebné se zaměřit na efektivní a vhodné komunikování významu a přínosů dobrovolnictví. K tomu může přispět zapojení zástupců cílové skupiny propagace (mladých dobrovolníků, dobrovolníků seniorů apod.) do procesu tvorby propagačních nástrojů.**

V této oblasti je nevyhnutné diskutovat udržitelné a efektivní osvětové aktivity a realizovat je ve spolupráci všech aktérů. Krajský úřad by je mohl koordinovat nebo vedení Olomouckého kraje zaštiťovat a finančně podporovat.

Tabulka 24

Potřeba organizací	Návrhy
Chybí osvětové aktivity zaměřené na zviditelňování, propagaci a nábor dobrovolníků	<p>Zvýšit propagaci Krajského oceňování dobrovolníků Křesadlo (zvážit možnost využití již natočených medailónků oceněných)</p> <p>Uspořádat regionální kampaň nebo Týden dobrovolnictví v Olomouckém kraji</p> <p>V regionálních médiích poskytovat ještě více prostoru dobrovolnictví</p> <p>Více se zaměřit na podporu myšlenky dobrovolnictví prostřednictvím sociálních sítí.</p> <p>Podpora intergenerační propagace dobrovolnictví (studenti studentům, senioři seniorům)</p> <p>Rozvíjet spolupráci např. s knihovnami /např. různé fotografické výstavy, „živé knihovny“, besedy apod.</p> <p>Doplnit dobrovolnictví do oborů oceňování v rámci Talentu Olomouckého kraje</p>

<p>Chybí informace pro občany o možnostech zapojení se do dobrovolnictví</p>	<p>Ve spolupráci s vybranými organizacemi a obcemi vytvořit přehledný krajský portál/nebo vyjednávat o možnostech spolupráci s webovým portálem https://www.dobrovolnik.cz/</p> <p>Vytvořit a distribuovat do obcí a škol základní informační materiály pro obyvatele Olomouckého kraje</p>
<p>Získat nové dobrovolníky ze středních škol, případně vyšších odborných škol v Olomouckém kraji</p>	<p>Informovat a motivovat vedení škol k výchově k dobrovolnictví:</p> <p>Informovat o programu DofE</p> <p>Vytvořit podmínky pro zapojení žáků/studentů (např. omluva z výuky, uznání praxe, ...)</p> <p>Navrhnout pilotní program spolupráce škol a sociálních služeb (vznik metodiky)</p>
<p>Nedostatek pravidelných dobrovolníků mimo Olomouc: chybí zájemci, závažnou překážkou problematická doprava, případně finanční náklady spojené s dojížděním</p>	<p>Rozvíjet spolupráci s místními středními školami, příp. vyššími odbornými školami</p> <p>Výchova k dobrovolnictví na školách, včetně mezigenerační spolupráce</p> <p>Příspěvek pro organizaci na proplacení cestovného pro dobrovolníky</p>
<p>Podpora atraktivity dobrovolnictví</p>	<p>Systém benefitů - např. zvýhodněné vstupné na sportovní a kulturní akce a sportoviště</p>
<p>Rozvíjet osvětu v obcích Vzhledem k nedostatečné geografické dostupnosti pravidelných dobrovolníků pro konkrétní jednotlivce a rodiny je potřeba se zaměřit na obce, farnosti, místní spolky a organizace</p>	<p>Rozvíjet diskusi k tématu dobrovolnictví v rámci mikroregionů, místních akčních skupin apod.</p> <p>Realizovat vzdělávání (např. v rámci CŽV UP) pro sociální pracovníky na obcích</p>

7.2 Koordinace podpory dobrovolnictví v sociální oblasti a ve školství

V této oblasti je možné navázat na dva konkrétní dokumenty:

- *Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2021–2023 v cíli 6 obsahuje dvě konkrétní opatření (s. 79),*
- *Návrh zaměřený na využití dobrovolnictví na podporu vybraných cílů koncepce rodinné politiky v kraji, který může být vhodnou inspirací při nastavování opatření.*

Podpora rozvoje dobrovolnictví ale nemůže být v působnosti jen odboru sociálních věcí. Výsledky analýzy v sociální oblasti a školství ukazují na důležitost spolupráce odborů sociálních věcí a školství.

Všechny organizace se shodly v názoru, že:

- studenti středních škol, případně vyšších odborných škol jsou pro sociální služby zajímavou skupinou dobrovolníků,
- je důležitá výchova k dobrovolnictví, občanství a mezigenerační solidaritě,
- spolupráce sociálních služeb se středními školami je nedostatečně rozvinutá,
- je důležité věnovat pozornost nejenom studentům humanitních oborů, ale např. i studentům technických oborů.

Organizace by uvítaly, kdyby **kraj metodicky podpořil vedení středních škol** – aby se propojila s poskytovateli sociálních služeb v dané lokalitě, umožnila vstup do školy, uvolnila studenty z výuky například na školení pro dobrovolníky. **Metodická podpora by měla být směřována zejména k osobě zodpovědné za koordinaci podpory dobrovolnictví na škole (dle návrhu z odborného setkání – metodik prevence/výchovný poradce).** Tato osoba by měla mít přístup jak ke specifickým metodickým dokumentům (právní aspekty, pojištění atd.) týkajícím se této činnosti, tak i k odborným školením či mentoringu. Dále by měl být podpořen proces síťování.

Kraj by mohl dále podpořit vedení škol v revizi vzdělávacích programů tak, aby v rámci nich bylo více reflektováno dobrovolnictví.

Systémově podchycená spolupráce se středními školami ze strany kraje by mohla začít **pilotními programy spolupráce**, v rámci kterých by se v konkrétní sociální službě/organizaci ověřila možnost spolupráce s vybranou střední školou.

Jiným programem by mohla být na středoškoláky cílená **náborová kampaň**. Akce typu Scholaris mají jiné cíle, není na nich již prostor na nábor dobrovolníků. Tyto programy by byly finančně a metodicky podpořené odborem školství.

Další návrhy, které se dají modifikovat i pro vyšší odborné školy nebo vysoké školy:

- řešit uvolňování žáků z části výuky nebo jim umožnit, aby v rámci výuky vykonávali dobrovolnickou práci
- řešit otázku uznávání části odborné praxe, když student/ka vykonává dobrovolnickou činnost (specificky u studentů gymnázií, kterým často praxe chybí)
- v rámci vybraných předmětů (na středních školách: etická výchova, občanská výchova; tematická oblast – svět práce...) zařadit i téma dobrovolnictví jako druhu občanské participace; poskytnout studentům základní informace a motivovat je pro dobrovolnictví.

Zúčastněné organizace neznají **program DofE**. Je nevyužitou příležitostí, že v Olomouckém kraji je do programu zapojeno tak málo středních škol. Klíčovým návrhem je tedy propagovat program a vysvětlovat jeho přínosy.

Další návrhy:

Tabulka 25

Potřeba organizací	Návrhy
Není pocítovaná potřeba strategického nebo koncepčního dokumentu	Koncepce dobrovolnictví, která bude skutečně realizovaná a politicky podpořená
Chybí důraz na dobrovolnictví v rámci komunitního plánování	Zvýšit úroveň informovanosti mezi jednotlivými pracovními skupinami komunitního plánování

7.3 Firemní dobrovolnictví

Z úrovně kraje by mohly být osločovány vytypované firmy v kraji, které mají rozvinutou politiku (koncept) sociální odpovědnosti. Diskuse s těmito podnikatelskými subjekty by měla být zaměřena i na téma podmínek spolupráce s poskytovateli sociálních služeb a vytvořením firemních dní dobrovolnictví. Samotný krajský úřad nebo Univerzita Palackého by mohly jít příkladem.

7.4 Řízení dobrovolníků v sociální oblasti

Metodická podpora

Tabulka 26

Identifikované potřeby subjektů	Návrhy
Některé organizace: metodická podpora v otázkách zaškolování, evidence, koordinace a péče o dobrovolníky z úrovně kraje	Přípravit pro organizace jednoduchou metodiku šitou na míru sociálním službám v OK Vybraná organizace s know-how (např. MP nebo DC UP bude poskytovat právní a metodické konzultace organizacím v dohodnutém rozsahu
Chybí specificky zaměřené metodiky, např. <ul style="list-style-type: none">- pro práci se středoškoláky – jak je získat pro dobrovolnickou práci a jak je udržet.- pro práci s různými klientskými skupinami (dobrovolnictví jako nástroj integrace a inkluze) – nezaměstnanými, cizinci, válečnými uprchlíky, lidmi se zdravotním znevýhodněním apod.	UP ve spolupráci s odborem sociálních věcí a vybranými organizacemi připraví návrhy metodik

Vzdělávání dobrovolníků

Tabulka 27

Identifikované potřeby subjektů	Návrhy
Potřeba financovat nebo i poskytovat supervizi dobrovolníků	Pilotní program supervize např. ve spolupráci s UP, katedrou psychologie
U některých organizací potřeba vzdělávání koordinátorů dobrovolníků	UP ve spolupráci s odborem sociálních věcí a vybranými organizacemi připraví a pilotně ověří kurz ČŽV

Finanční podpora

Tabulka 28

Identifikované potřeby subjektů	Návrhy
Nedostatek financí pro řízení dobrovolníků: odměna pro koordinátora, vzdělávání pro dobrovolníky (supervize dobrovolníků, náklady spojené se setkáváním dobrovolníků), propagaci dobrovolnictví a benefity pro dobrovolníky	Dotační titul, který by flexibilně reagoval na potřeby organizace
Dobrovolnická práce není zohledněna při vykazování výkonů v rámci sociálních služeb	Zohledňovat výkon dobrovolnické práce při financování sociálních služeb

Materiální podpora

Tabulka 29

Chybějící materiální podpora	Návrhy
Chybí systém benefitů pro dobrovolníky	Krajský úřad ve spolupráci s dalšími subjekty poskytne např. bezplatné vstupenky na vybrané sportovní a kulturní akce, nebo sportoviště
Potřeba šířit informace o dobrovolnických příležitostech	Vytvoření společných obecných propagačních materiálů, včetně drobných předmětů
Prostor pro setkávání dobrovolníků, síťování organizací, případně kontaktní místo pro zájemce o dobrovolnictví	Identifikovat dostupné prostory v jednotlivých městech a poskytovat je pro potřeby organizací
Některým organizacím chybí výpočetní a promítací technika nebo pomůcky, sportovní nářadí	Možnost pronájmu nebo výpůjčky

Závěry

Analýza aktuálních koncepčních dokumentů na krajské úrovni a dat získaných výzkumným šetřením ukázala, že **v oblasti systémové podpory dobrovolnictví je v Olomouckém kraji na co navazovat.**

V Olomouckém kraji **jsou v sociální oblasti aktivní neziskové organizace, které jsou vlastníky know-how** v oblasti řízení dobrovolníků. Nejvýznamnějšími jsou: Maltéžská pomoc, Charita ČR a Člověk v tísni. Jejich výhodou je, že mají i pobočky mimo Olomouce.

Pro rozvoj dobrovolnictví v kraji je totiž **nevyhnutné zvýšit informovanost obyvatel ve všech okresech kraje.**

Z výsledků analýzy je možné vyvodit, že všechny organizace v sociální oblasti by uvítaly podporu ze strany krajského úřadu, a to nejen finanční, ale zejména v oblasti nábory dobrovolníků, medializace a propagace dobrovolnictví.

Po dobrovolnících, zejména studentů středních, případně vyšších odborných a vysokých škol je ze strany organizací v sociální oblasti, které jsou mimo Olomouce, neustálá poptávka.

Z národního výzkumu veřejného mínění o dobrovolnictví, ale i například ze zkušeností organizací je jasný trend jednorázového, případně krátkodobého dobrovolnictví. O to důležitější je vychovávat mladé lidi k dobrovolnictví, vytvářet jim vhodné podmínky pro dobrovolnickou činnost v rámci vyučování. Zásadním se jeví propojení formálního a neformálního vzdělávání. Jednou z institucionálních možností podpory spolupráce organizací v sociální oblasti a škol je dále **rozvíjet spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci** (např. s Dobrovolnickým centrem UP). Úžasnou příležitostí zejména **pro střední školy je zapojení se programu DofE.**

Organizace v sociální oblasti považují **studenty za zajímavou skupinu potenciálních dobrovolníků.** Uvítaly by **metodickou podporu ze strany odboru školství a odboru sociálních věcí krajského úřadu a pilotní programy spolupráce**, v rámci kterých by se v konkrétní sociální službě/organizaci ověřila možnost spolupráce s vybranou střední školou. Jedním z programů by měla být **cílená náborová kampaň pro žáky/studenty.** Pro zvýšení počtu dobrovolníků – studentů je **zásadní vytvoření takových podmínek, aby se do dobrovolnických činností mohli zapojit.** Organizace navrhují z krajské úrovně v metodice řešit otázku uvolňování z výuky anebo umožnění vykonávání dobrovolnické činnosti v rámci teoretické nebo praktické výuky.

Organizace v sociální oblasti explicitně nezmiňovaly zájem o dobrovolníky v seniorském věku. Domníváme se, že by bylo vhodné dále zkoumat tuto problematiku.

Pro další rozvoj dobrovolnictví v kraji formulujeme dva klíčové návrhy:

1. **odbor sociálních věcí a odbor školství společně připraví** konkrétní aktivity, programy nebo opatření (příp. usměrnění, metodiky) s cílem podpořit studenty středních škol v dobrovolnické činnosti v sociální oblasti;
2. krajský úřad např. ve spolupráci s Dobrovolnickým centrem UP, Maltéžskou pomocí a dalšími vybranými organizacemi bude pokračovat v diskusi o **možnostech jednotlivých organizací podílet se na zajišťování činností v oblasti propagace dobrovolnictví, nábory dobrovolníků, finanční a metodické podpory.**

Předkládaný materiál poskytuje pro oba návrhy dostatek výzkumné evidence i konkrétních návrhů.